

DOELENBOOM

ACHTERGRONDDOCUMENT

versie 2.0

Alle beleidsdoelen en meerjarendoelen toegelicht

LET OP:

De wijzigingen in dit document ten opzichte van de vorige versie (11 mei 2020)
zijn zichtbaar gemaakt in rode tekst.

26 mei 2020

INHOUDSOPGAVE

	PAG
1. RUIMTELIJKE ONTWIKKELING	3
2. LANDELIJK GEBIED	7
3. BODEM, WATER, MILIEU	10
4. ENERGIETRANSITIE	15
5. BEREIKBAARHEID	17
6. CULTUUR EN ERFGOED	26
7. ECONOMIE	29
8. BESTUUR	34

1. RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

1.1 De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten

1.1.1 *De integrale aanpak van het provinciaal omgevingsbeleid is beter geborgd*

Voor elk thema in de fysieke leefomgeving zijn er provinciale ambities geformuleerd. Voor zowel de korte als (middel)lange termijn. Een integrale benadering, inclusief gezonde leefomgeving, circulariteit en klimaatadaptatie, is noodzakelijk. Dit vraagt om afstemming, keuzes maken, coördinatie en monitoring, in nauwe samenwerking met verschillende beleidsterreinen en partners. Dit vindt onder meer plaats via de provinciale omgevingsvisie (op beleidsniveau), via de provinciale omgevingsverordening (op het niveau van de concrete regels) en via coördinatie van programma's (voor doorwerking en uitvoering).

1.1.2 *Het provinciaal ruimtelijk beleid biedt meer ruimte aan regionale opgaven*

Op hoofdlijnen zijn de opgaven vastgelegd in de ontwerp – Omgevingsvisie (en nu nog in de Provinciale Ruimtelijk Structuurvisie en Provinciale Ruimtelijke Verordening). Hiermee is de beoogde ontwikkeling van ons stedelijk en landelijk gebied vastgelegd in (ruimtelijk) beleid. Onder andere voor duurzame energie, wonen en werken (regionale programmering) en groenontwikkeling is meer ruimte nodig, naast specifieke aandacht voor gezonde leefomgeving, circulariteit en klimaatadaptatie. Dit wordt uitgewerkt in programma's.

Het vastgelegde beleid is ook een belangrijke basis voor de advisering naar gemeenten bij het maken van gemeentelijke omgevingsvisies en bij de inzet van ruimtelijk instrumentarium als het projectbesluit. Ook is het vastgestelde beleid de basis voor onze advisering over ruimtelijk beleid naar onze andere partners om zo gezamenlijk ruimte te vinden voor de opgaven en de noodzakelijke afwegingen te maken.

1.1.3 *Met gemeenten wordt pro-actiever samengewerkt aan lokale opgaven vanuit wederzijdse belangen*

De gemeente is de eerst aangewezen overheid als het gaat om het sturen van lokale ruimtelijke ontwikkelingen. Onder de Omgevingswet zal deze positie alleen maar sterker worden. Deze krijgt gestalte in gemeentelijke Omgevingsvisies en Omgevingsplannen. Bij de ruimtelijke keuzes die de gemeenten maken bij hun lokale opgaven zijn ook bovenlokale belangen in het geding. Belangen die de provincie als provinciaal belang heeft aangeduid. Daarnaast kunnen verschillende lokale ontwikkelingen, ook in aanpalende gemeenten, elkaar beïnvloeden. Het is dan mede aan de provincie om ervoor te zorgen dat die beïnvloeding leidt tot onderlinge versterking, niet tot wederzijdse beperkingen. Wij willen de samenwerking met de gemeenten zo inrichten, dat we vroegtijdig zicht hebben op elkaars belangen en doelen. In optimale samenwerking komen we tot resultaten die ons beider belangen en die van de regio recht doen. Wij leveren tijdig onze inbreng bij gemeentelijke visies en plannen en verbinden dat aan wat de gemeenten van ons vragen. Wij zoeken de kansen voor synergie tussen projecten en tussen gemeenten, zodat we ook rechtdoen aan onze doelen op het gebied van circulaire gebiedsontwikkeling. De belangrijkste afspraken over samenwerking nemen we op in omgevingsagenda's gemeenten (opvolger van de ruimtelijke agenda gemeenten).

1.1.4 Agenda's en afspraken met (boven)regionale partners zijn beter afgestemd op wederzijdse belangen

Samenwerking met het Rijk en met de regio's (en mengvormen daarvan) is van het groot belang bij de realisatie van onze provinciale doelen. Bij het Rijk gaat het onder andere over de Nationale omgevingsvisie (NOVI) en U Ned/MIRT. Wij bewerkstelligen een goede positionering van de regio Utrecht in de NOVI, inclusief een vertaling ervan in een NOVI-omgevingsagenda. Als Rijk en regio werken we samen in programma's als U Ned, waarin nadere afspraken worden gemaakt over de groei van onze regio. Op regionaal niveau zijn de samenwerkingen met de U16, regio FoodValley en regio Amersfoort van belang, onder andere via het Ruimtelijk Economisch Programma van de U16 en de verstedelijkingsstrategieën voor de regio Amersfoort. Dit alles steeds vanuit de eigen verantwoordelijkheid van zowel Rijk, provincie als (samenwerkende) regio's.

1.1.5 In een groeiende regio groeit groen evenwichtiger mee met rode ontwikkelingen

Groen is de kwaliteit van de Utrechtse Regio. Groei is de opgave, zowel op het gebied van wonen, werken, energie en infra. De uitdaging is om groen te laten meegroeien, zowel kwalitatief als kwantitatief. Want het gaat niet alleen om meer groen, maar vooral ook om beter groen. Belangrijk is dat de groeiopgaven worden gecombineerd met groene ontwikkelingen, om tegemoet te komen aan de recreatiebehoefte en impulsen te geven aan de kwaliteit van het landelijk gebied. Door groene kwaliteit krachtig en effectief te positioneren, worden rood en groen in balans gebracht.

1.1.6 Nieuwe ontwikkelingen voegen meer ruimtelijke kwaliteit toe

De bijzondere Utrechtse kwaliteiten zijn een belangrijke factor in de aantrekkingskracht van de regio. Dit moet zo blijven. Daarom sturen wij op de kwaliteit van onze leefomgeving. Nieuwe ontwikkelingen moet zo worden vormgegeven dat zij ruimtelijke kwaliteit in brede zin (circulariteit, energietransitie, sociale agenda, brede welvaart, etc.) toevoegen. Projecten en gebiedsopgaven ondersteunen wij met ontwerp onderzoek, ontwerp en verbeelding (unit ontwerp onderzoek). Zo worden de integrale effecten van beleid zichtbaar en kunnen kansen voor ruimtelijke kwaliteit worden benut. Daarnaast leveren de provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit en de Provinciale Commissie Leefomgeving gevraagd en ongevraagd advies over nieuwe ontwikkelingen en kansen.

1.1.7 Data en digitale toepassingen worden beter benut

Het gebruik van data en digitale toepassingen leidt tot betere beleidsvorming, beleidsuitvoering en besluitvorming. In de gehele cyclus van beleidsontwikkeling tot uitvoering is het op een passende manier gebruik maken van data van groot belang. Dus zowel ten aanzien van de vaststelling van het op te lossen probleem als bijvoorbeeld in visualisatie voor participatietrajecten spelen data en digitale toepassingen een grote rol. Doordat juist ook in dit vakgebied de ontwikkelingen snel gaan, is innovatie een belangrijk onderdeel van dit doel. Daarnaast is het belangrijk dat het beheer van de data goed op orde is. Verouderde of anderszins 'vuile' data kan niet tot goede conclusies en resultaten leiden.

1.2 De gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik

1.2.1 Ruimtelijke werkprocessen passen door een vindingrijke aanpak beter bij de Omgevingswet

Wij willen effectief zijn in grote maatschappelijke vraagstukken. De Omgevingswet verwacht ook van ons (deels) andere werkwijzen. In praktische casussen worden deze werkwijzen samen met onze

partners toegepast en daarmee verder gebracht / tot uitvoering gebracht. Via onder meer het Innovatieprogramma Fysieke Leefomgeving, geven wij casussen een vindingrijke impuls, soms met een onorthodoxe aanpak. De lessen die hierbij worden geleerd, worden breed gecommuniceerd en geborgd in de organisatie.

1.2.2 Bij gebiedsontwikkeling is meer aandacht voor het slim combineren van provinciale doelen

Op gebiedsniveau komen de provinciale doelen bij elkaar samen. In onze provincie met schaarse ruimte en veel ruimteclaims is het combineren van doelen uitgangspunt. Zo nodig worden er ook keuzes gemaakt. Binnen de provincie vraagt dit om een integrale en samenhangende aanpak in gebieden waar veel opgaven samen komen. En het vraagt in deze hotspot-gebieden een intensieve samenwerking met partners en belanghebbenden, onder meer via het Integraal Gebiedsontwikkelingprogramma.

1.2.3 De gebiedsontwikkelingen Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg zijn verder ontwikkeld en gerealiseerd

De integrale gebiedsontwikkelingen Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg hebben tot doel de ruimtelijke kwaliteit van het gebied te verbeteren en te versterken. Om dit te bereiken worden natuurgebieden met elkaar verbonden en wordt ruimte geboden om te wonen, werken en recreëren. Er is sprake van een “rood-groen balans”. Investeren voor het versterken van de natuurgebieden en het aanleggen van ecologische verbindingzones worden gefinancierd uit de opbrengsten van de rode ontwikkelingen, zoals woningbouwlocaties en een bedrijventerrein. De provincie Utrecht werkt in dit programma intensief samen de gemeenten Zeist en Soest, het Utrechts Landschap en het Nationaal militair Museum. Afspraken zijn vastgelegd in twee samenwerkingsovereenkomsten. Hieraan wordt nu en in de komende jaren uitvoering gegeven.

1.3 Er is voor iedereen die wil wonen in de provincie Utrecht passende woonruimte

1.3.1 De woningbouwopgave vindt sneller en vraag gestuurd plaats door gerichte en slimme interventies

Om de realisatie van woningbouw te versnellen ondersteunen wij gebiedsontwikkelingsprojecten met kennis en expertise en financiële instrumenten. Dit doen wij in alle fasen van het woningbouwproces. Doel is om knelpunten weg te nemen waardoor de woningbouw gerealiseerd wordt. We ontwikkelen voortdurend kennis samen met marktpartijen en delen die met de partners in het veld. Door middel van een goede monitoring van vraag en aanbod houden we zicht op de ontwikkelingen in de woningmarkt en zijn we in staat te sturen op de realisatie van voldoende woningen die passen bij de vraag.

1.3.2 Het provinciaal woningmarktbeleid ondersteunt beter de woningbouwopgave

Het woningmarktbeleid is gericht op het realiseren van voldoende passende woningen voor mensen die in de provincie Utrecht willen wonen. Daarbij gaat het om kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen, bijvoorbeeld op het gebied van betaalbaarheid, duurzaamheid en circulariteit. We volgen actief de ontwikkelingen op de woningmarkt en ontwikkelen en implementeren woningmarktbeleid dat daarbij aansluit.

1.3.3 Wijken zijn vitaler door een integrale aanpak van sociale en fysieke wijkvernieuwing

De provincie Utrecht is één van de partners in de regiodeal Vitale wijken. Deze regiodeal richt zich op de aanpak van de wijken Overvecht in Utrecht, Batau in Nieuwegein en Vollenhoven in Zeist. In deze wijken komen diverse grote opgaven in de fysieke ruimte samen, zoals verdichting, mobiliteit,

vergroening/ klimaatadaptatie, energietransitie. Deze worden in de wijk integraal aangepakt met sociale opgaven op het gebied van sociale cohesie, gezondheid, onderwijs en arbeidsparticipatie. De provincie vindt het van belang dat er een provinciebrede aanpak is op het thema vitale wijken en daarom wordt voor de wijk Soesterkwartier/ Langs Eem en Spoor in Amersfoort ook een vitale wijkaanpak ontwikkeld. Voor deze wijk verzorgt de provincie samen met gemeente Amersfoort de financiering. De ervaring en lessen die we gaan opdoen in de integrale aanpak van sociale en fysieke opgaven voor vitale wijken gebruiken we om in de gehele provincie toe te passen (opschalen) en van elkaar te leren welke aanpak werkt om zodoende onze regio toekomstbestendig te maken.

2. LANDELIJK GEBIED

2.1 Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)

Dit is de ruggengraat van de Utrechtse natuur en is van wezenlijk belang voor behoud en herstel van de biodiversiteit. In het coalitieakkoord staat dat er onverminderd doorgedaan wordt met de realisatie van het NNN. Met de decentralisatie van LNV naar provincies is natuur kerntaak geworden van de provincie.

2.1.1 *Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is verder gerealiseerd (groter van oppervlakte)*

De geplande omvang van het Utrechtse NNN is 1570 ha. Om dit in 2027 te halen moet er jaarlijks nieuwe natuur worden gerealiseerd, dit geheel in lijn met het coalitieakkoord.

2.1.2 *De groene contour is verder gerealiseerd*

In het Akkoord van Utrecht is met betrokken partijen opgenomen dat de groene contour een omvang heeft van 3000 ha. In het coalitieakkoord is opgenomen dat in deze coalitieperiode 400 ha groene contour moet worden gerealiseerd. Hiervoor is € 12 mln. beschikbaar gesteld. Het is aannemelijk dat hiervan in de coalitieperiode € 10 mln. in de realisatie kan worden geïnvesteerd. De resterende € 2 mln. zal uiterlijk in 2024 worden besteed. Op dit moment worden een aantal pilots uitgevoerd, om te bezien op welke wijze de groene contour het beste kan worden gerealiseerd.

2.1.3 *Natuurgebieden zijn beter met elkaar verbonden*

Het NNN kan alleen functioneren als de natuurgebieden onderling verbonden zijn. Door infrastructuur zijn er barrières. Deze kunnen worden opgeheven door de aanleg van faunapassages en ecoducten. In het huidige beleid zijn nog twee ecoducten voorzien in de N237 en de N226. Dit strookt geheel met het coalitieakkoord (onverminderd voortzetten realisatie NNN). In het coalitieakkoord wordt ook gesteld dat daar waar ecologische verbindingen en ecopassages onvoldoende worden gebruikt door dieren en planten om zich te verspreiden, we de mogelijkheden onderzoeken om hierin verbetering aan te brengen. Natuurgebieden zijn ook van elkaar gescheiden door landbouw of industrie en woningbouw. Voor de kleinschalige verbindingen van natuurgebieden zetten we in op groene dooradering van het landelijk gebied door middel van kleine landschapselementen. In het coalitieakkoord staat dat we hiervoor een landschapsuitvoeringsplan opstellen en met een platform kleine landschapselementen werken.

2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig

Het NNN moet kwantitatief in orde zijn en voldoende omvang hebben om goed te kunnen functioneren; ook de kwaliteit van de aanwezige of te ontwikkelen natuur is van wezenlijk belang voor behoud en versterking van de biodiversiteit. Het moet daarbij voldoende gebufferd zijn tegen invloeden van buitenaf (verdroging, verzuring, verstoring) en klimaatveranderingen.

2.2.1 *Het beheer van bestaande bos-, natuur- en agrarische gebieden is effectiever en efficiënter*

Bestaande of gerealiseerde bos- en natuurgebieden moeten op een juiste wijze ecologisch worden beheerd om de bestaande of gewenste natuur te behouden en te ontwikkelen. Zonder dit beheer verliezen we de bestaande kwaliteiten. Het beheer is onlosmakelijk verbonden aan de onverminderde inzet van het NNN conform het coalitieakkoord.

De kwaliteit van natuur (biodiversiteit) in het agrarisch gebied staat sterk onder druk en veel waarden zijn verdwenen. Met agrarisch natuurbeheer krijgen de karakteristieke flora en fauna op het boerenland weer kansen (bijvoorbeeld weidevogelbeheer). Voor het beheer zijn de instrumenten subsidie natuurbeheer en subsidie agrarisch natuurbeheer beschikbaar. Het is belangrijk om met de beschikbare middelen en technieken een zo hoog mogelijk rendement m.b.t. het doelbereik te behalen. Naast het agrarisch natuurbeheer zetten we conform het coalitieakkoord in op de maatregelen uit het Actieplan Duurzame Landbouw met natuur (zie 2.4.1).

2.2.2 De biodiversiteit in stad en platteland is verbeterd

Naast het vooral bestendigen van de natuurkwaliteiten (2.2.1) is het belangrijk om daar waar mogelijk natuurkwaliteiten te verhogen. Geconstateerd is dat nog te vaak door beheerders wordt ingezet op natuurtypen met een lage kwaliteit. Hiervoor hebben Provinciale Staten vanaf 2018 extra middelen beschikbaar gesteld (de plus op het oude natuurbeleid). Met onze instrumenten kunnen we bewerkstelligen dat er specifieke maatregelen voor onze aandachtsoorten worden uitgevoerd. Conform het coalitieakkoord niet alleen in het landelijke gebied maar ook in de stedelijke omgeving. Met het provinciale ecologische wegbermbeheer dragen wij ook bij aan verdere ontwikkeling van de biodiversiteit.

2.3 De verbinding tussen natuur, mensen en maatschappij is sterk

Wij zorgen als mensen voor behoud en herstel van natuur. Dit is gericht op de intrinsieke waarde van de natuur; de biodiversiteit. Dit lukt alleen als er voldoende draagvlak voor deze natuur is. Natuur is van groot belang voor de mens, het draagt bij aan een gezonde woon- en werkomgeving. Met de openstelling van natuurgebieden (2.2.1) en de aanleg van kleine landschapselementen (2.1.3) vergroten we de belevingswaarde van de natuur. Onder dit beleidsdoel gaat het om het betrekken van **inwoners** en partijen bij het natuurbeleid: dit bevordert het draagvlak en geeft mogelijkheden om natuur te beleven.

2.3.1 De betrokkenheid van inwoners bij natuur is groter en de samenwerking tussen bij natuur betrokken partijen is beter

Inwoners kunnen als vrijwilliger worden ingezet bij het natuurbeheer en het agrarisch natuurbeheer (weidevogelbeheer). In projecten zoals Groen doet Goed worden kinderen betrokken bij natuur. Partnerorganisaties zoals Landschap Erfgoed Utrecht (LEU), IVN en de provinciale landschappen, maar ook de agrarische collectieven spelen hierbij een grote rol. Ook het samenwerkingsverband Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug vervult een belangrijke rol bij het betrekken van **inwoners** en diverse partijen bij behoud en ontwikkeling van de natuur.

2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw

De provincie streeft naar een maatschappelijk gewaardeerde én vitale en duurzame landbouw. Een landbouw die circulair, natuurinclusief en klimaatneutraal is en zeker ook economisch rendabel: een landbouw met perspectief.

2.4.1 De landbouw is meer circulair, natuurinclusief, klimaatneutraal en economisch rendabel

Met de Landbouwvisie en de Samenwerkingsagenda Landbouw is duurzame landbouw onderdeel van het Utrechtse landbouwbeleid. In de Samenwerkingsagenda Landbouw worden de thema's circulair, natuurinclusief, verbinding stad-land, klimaatneutraal en economisch rendabel uitgewerkt. Het coalitieakkoord geeft aan dat er een intensivering moet komen voor de uitvoering van deze agenda.

2.4.2 Gezond voedsel is meer lokaal beschikbaar

Van groot belang is dat er meer gebruik wordt gemaakt van lokaal geproduceerd voedsel. Dit geeft minder milieudruk en bevordert het draagvlak voor de landbouw. Conform het coalitieakkoord zullen wij hiervoor een provinciale voedselagenda opstellen. Een provinciale voedselagenda wordt een stimuleringsagenda, waaruit blijkt hoe de provincie kan en wil bijdragen aan een duurzame en gezonde voedselomgeving. Hierbij is de keuze voor duurzaam en gezond voedsel de gemakkelijkste keuze en werken kennisinstellingen, horeca, retail, agrariërs en burgers samen voor kortere ketens en lokale afzet van voedsel.

2.4.3 Het ongewenst gebruik van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) is door sloop of herbestemming teruggedrongen

Het onderwerp VAB is onderdeel van de Samenwerkingsagenda Landbouw. In het coalitieakkoord staat dat Vrijkomende agrarische gebouwen een punt van zorg zijn vanwege onder andere het risico op ondermijnende activiteiten, verrommeling van het landschap en milieuproblematiek. We werken samen met banken en gemeenten aan op maat gesneden oplossingen waaronder herbestemming voor andere functies dan wonen.

2.5 De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt

Ons beleid is gericht op het stimuleren van het versterken van de leefbaarheid en de regionale economie van het landelijk gebied inclusief die van de kleine kernen.

2.5.1 De leefbaarheid van het landelijk gebied en de kleine kernen is beter

Ingezet wordt op het bevorderen van lokale initiatieven gericht op het versterken van de leefbaarheid in het landelijk gebied en de daarin gelegen kleine kernen van de provincie Utrecht.

3. BODEM, WATER, MILIEU

3.1 De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd

Utrecht merkt de gevolgen van het veranderend klimaat. Het weer verandert, met positieve aspecten maar ook grotere risico's. Om Utrecht nu en in de toekomst een leefbare plek te laten blijven, wordt rekening gehouden met grotere kans op overstromingen, langere periodes van droogte, meer hitteproblemen en vaker hevige neerslag. De komende jaren wordt ingezet op het verhogen en verstevigen van de Lekdijk en ingezet op beleidsaanpassing en stimulering van maatregelen voor een klimaatadaptieve provincie Utrecht. Dit laatste gebeurt door middel van het Programma Klimaatadaptatie: "Op weg naar een klimaatbestendig Utrecht", voor de periode 2020-2023.

3.1.1 De primaire en secundaire waterkeringen zijn op orde o.a. door toezicht op Waterschappen

Een groot deel van de provincie Utrecht is kwetsbaar voor overstromingen. Om te voorkomen dat rivieren, randmeren, kanalen en regionale wateren overstromen zorgt de provincie Utrecht samen met de waterbeheerders dat de primaire en regionale waterkeringen in de provincie op orde zijn. De provincie Utrecht heeft regionale waterkeringen aangewezen en genormeerd. Met de waterschappen zijn afspraken gemaakt wanneer deze keringen getoetst en op orde moeten zijn. De waterschappen informeren de provincie jaarlijks over het actuele waterveiligheidsbeeld via de voortgangsrapportages regionale keringen. Om te kunnen blijven zorgen voor regionale keringen werken we samen met andere provincies, waterschappen en Rijkswaterstaat aan het ontwikkelingsprogramma regionale waterkeringen.

3.1.2 Meekoppelkansen bij dijkversterking zijn vaker benut

De komende jaren moet in Utrecht ruim 70 km dijk versterkt worden langs de Nederrijn en Lek. Met de waterschappen en andere partners langs de Nederrijn en Lek worden afspraken gemaakt over het verbeteren van de omgevingskwaliteit bij dijkversterking. De provincie draagt via de opgave mooie en veilige dijken hieraan bij, zowel in capaciteit als middelen. We zetten ons in voor de natuur op en nabij de dijk, cultuur-historische objecten, recreatief medegebruik, veilige mobiliteit en landschap.

3.1.3 De provincie is beter voorbereid op de gevolgen van overstromingen

De provincie Utrecht wil overstromingen voorkomen door het nemen van waterveiligheidsmaatregelen. Als het ondanks deze maatregelen toch misgaat dan willen wij daarop voorbereid zijn. Binnen het regionaal programma Gevolgbeperking Overstromingen werkt de provincie samen met de veiligheidsregio, waterschappen, gemeenten en Rijkswaterstaat aan een aanpak van het beperken van de gevolgen van overstromingen. Het programma richt zich op de ontwikkeling van (ruimtelijke) maatregelen voor een overstromingsrobuustere inrichting en maatregelen die leiden tot vermindering van schade, letsel en overlast en op de verbetering van rampenbestrijding en crisisbeheersing bij overstromingen.

3.1.4 De fysieke leefomgeving wordt beter voorbereid op klimaatverandering

Met het Programma Klimaatadaptatie 2020-2023 willen we klimaatadaptatie richtinggevend onderdeel maken van al het beleid en uitvoeringsinstrumentarium. Daarbij wordt een koers uitgezet, waarbij de volgende doelen worden nagestreefd: bewustwording en gedragsverandering ten aanzien van klimaatadaptatie bevorderen, concrete maatregelen ondersteunen, klimaatadaptatie verankeren in het beleid van de provincie, regionale klimaatadaptatiestrategieën ondersteunen en kennis en monitoring versterken. De in de komende periode uit te voeren acties zijn gericht op de thema's vitale steden en dorpen, een adaptief landelijk gebied en veilige en bereikbare netwerken. Daarnaast worden in deze eerste twee jaar acties ondernomen die gericht zijn op het inbedden van

klimaatadaptatie over de volle breedte van het provinciale beleid. Het Programma Klimaatadaptatie is flexibel en adaptief van karakter en wordt gefaseerd uitgevoerd. Jaarlijks vindt bijstelling plaats op basis van de nieuwste inzichten en worden acties toegevoegd.

3.2 De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit

Schoon en voldoende oppervlaktewater zijn essentiële factoren voor een economische en maatschappelijke ontwikkeling naar een klimaatbestendige en waterrobuuste leefomgeving, voor nu en in de toekomst. We werken aan een duurzame en doelmatige zoetwatervoorziening voor de verschillende functies in onze provincie, vooral drinkwater, landbouw en natuur. We werken aan de verbetering van de oppervlaktewater kwaliteit in de provincie Utrecht via verschillende sporen. Naast het inzetten op de doelen binnen de Kaderrichtlijn Water (KRW) hebben we ook oog voor nieuwe uitdagingen als opkomende stoffen en medicijnresten. Het coalitieakkoord leidt tot de volgende nieuwe of geïntensiveerde beleidsvelden:

- Zoals in het coalitieakkoord aangegeven, willen we in de laatste planperiode van het traject van de Europese Kaderrichtlijn Water (tot 2027) met onze partners de geformuleerde ambitieuze doelen bereiken.
- De inzet op bodemdaling wordt geïntensiveerd. Deze wordt in samenhang met de aanpak in het veenweidegebied en de samenwerkingsagenda landbouw opgepakt.

3.2.1 De kwaliteit van het oppervlaktewater is beter

Sinds de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) in 2000 van kracht is geworden, werken alle waterbeheerders intensief aan de verbetering van de ecologische en chemische kwaliteit van het oppervlaktewater. Deze doelen worden door de provincie vastgesteld. In het coalitieakkoord “Nieuwe energie voor Utrecht, 2019” hebben we het bereiken van de KRW-doelen in 2027 als ambitie verwoord. Naast de uitvoering van de 2e planperiode werken we samen met de waterbeheerders en andere partners aan de voorbereiding van de 3e en laatste planperiode, die loopt vanaf 2022. Hiervoor werken we samen in de Stroomgebieden van Rijn-West en Rijn-Oost. In samenwerking met de waterschappen formuleren we realistische doelen voor 2027 op basis van de huidige inzichten van de waterkwaliteit en de noodzakelijke maatregelen. Analyses laten zien dat er hardnekkige problemen zijn om de goede ecologie te bereiken. Met name de hoeveelheid nutriënten in het water staat het bereiken van de doelen vaak in de weg. Met het Rijk, de agrarische sector en de waterschappen maken we afspraken over maatregelen om de emissie te verminderen. Hiervoor zullen we als provincie ook het landbouwbeleid en subsidieverlening inzetten om de juiste maatregelen te stimuleren. De doelen en de afgesproken maatregelen worden door de overheden in de nieuwe waterprogramma’s in 2021 vastgelegd. Naast de wateren die als KRW waterlichaam zijn aangewezen, gaan we, samen met de waterschappen, ook ecologische doelen voor de overige wateren formuleren en in het volgende waterprogramma in 2021 vastleggen, zodat ze per 2022 in werking kunnen treden. Daarmee wordt de waterkwaliteit op nog bredere schaal verbeterd. Stoffen, zoals medicijnresten, plastics en gewasbeschermingsmiddelen gaan in de toekomst mogelijk problemen veroorzaken. Daarom zijn we gestart met waterschappen en andere organisaties om te verkennen, als aanvulling op landelijke ontwikkelingen, welke mogelijkheden er regionaal zijn om deze stoffen te verminderen in het oppervlaktewater. Daarbij kijken we naar effectiviteit van maatregelen en de rol die provincie kan vervullen.

3.2.2 De zoetwatervoorziening is robuuster en beter op orde en de waterketens zijn meer circulair

De provincie participeert via zoetwaterregio-west en zoetwatervoorziening oost Nederland (ZON) in het Deltaprogramma zoetwater. Vanaf 2021 start de 2e fase van Deltaprogramma en worden samen met de gebiedspartners maatregelen geformuleerd om de zoetwatervoorziening klimaat-robuster te maken. In West-Nederland worden maatregelen genomen om de wateraanvoer uit de grote rivieren te optimaliseren. Daarnaast wordt in de regio zelf gekeken naar mogelijkheden van alternatieve waterbronnen en wordt gewerkt aan eigen robuustheid om minder afhankelijk te

worden van de aanvoer van water. In Oost-Nederland ligt de focus op het op orde krijgen van het watersysteem en met name water conservering. Samen met onze regionale partners dragen we (onderdelen) van de blauwe agenda Utrechtse heuvelrug aan in het regionale bod voor ZON voor de 2e fase van het Deltaprogramma. Hiermee beogen we een gebiedsgerichte aanpak met een goede verbinding te tussen de thema's zoetwatervoorziening en klimaatadaptatie. Met bovengenoemde maatregelen beogen we tevens beter bestand te zijn tegen de droogte periodes, welke in de toekomst vaker verwacht gaan worden. In geval van een (extreme) droogteperiode participeert de provincie in de regionale droogte overleggen (RDO's). Vanuit deze overleggen wordt afgestemd welke maatregelen er nodig zijn betreffende de actuele droogte situatie. De RDO's adviseren tevens de landelijke commissie waterverdeling.

3.3 Het bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust

Het bodem- en watersysteem levert een belangrijke bijdrage aan het realiseren van veel van onze doelen. Met het oog op een blijvend gebruik van het bodem- en watersysteem verbeteren we continu het systeem en anticiperen we op maatschappelijke opgaven. De provincie heeft wettelijke taken op het gebied van de bodem- en watersystemen (zowel grond- als oppervlaktewater). Toekomstige veranderingen en ontwikkelingen vragen om het behoud van een duurzaam evenwicht tussen benutten en beschermen op provinciaal niveau. Het regionale bodem- en watersysteem is de drager van de bovengrondse ruimtelijke ontwikkelingen. Het systeem stopt niet bij gemeentelijke grenzen en vraagt om regionale keuzes. Waarin de provincie rekening houdt met gebied specifieke belangen en opgaven.

3.3.1 *De bodem- en grondwaterkwaliteit is verbeterd en beter beschermd*

De fysieke en chemische kwaliteit van de bodem moet op sommige plekken worden verbeterd en op andere plekken worden behouden. Wij monitoren periodiek de kwaliteit van het grondwater en indien nodig anticiperen we hierop. We verbeteren de kwaliteit van de grondwaterlichamen om te voldoen aan de KRW-doelen. Verandering van Rijkswetgeving (Omgevingswet) geeft de provincie andere bevoegdheden met betrekking tot verbeteren grondwaterkwaliteit. Met andere overheden (gemeenten en waterschappen) maken we regels om de kwaliteit te behouden en te verbeteren. De Provincie moet zorgen dat bodemverontreiniging die risico's met zich meebrengt voor mens, plant, dier of verspreiding in grondwater (de spoedlocaties) worden gesaneerd. Het betreft nog 41 locaties. Aandachtspunten zijn de nieuwe verontreinigingen met PFAS en diffuse verontreinigingen met lood.

3.3.2 *Energie uit de ondergrond wordt meer verantwoord en veiliger benut*

De provincie Utrecht heeft de ambitie om in 2040 alle energie duurzaam op te wekken. Met de energietransitie wordt steeds meer gekeken naar duurzame energiebronnen aanwezig in het bodem- en watersysteem en de diepe ondergronds (o.a. ondiepe bodemenergie en aardwarmte). Als provincie zetten we ons in om op een voor mens, bodem, water, milieu en natuur veilige en verantwoorde wijze meer duurzame energie uit het bodem- en watersysteem te halen en dat systeem te gebruiken voor seizoensopslag.

3.3.3 *Voorkomen van onvoldoende grondwater voor de functies openbare drinkwatervoorziening, menselijke consumptie, natuur en landbouw*

Drinkwaterbedrijven en overheden zijn samen verantwoordelijk voor het duurzaam veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening. Dit wordt ook wel de 'zorgplicht drinkwater' genoemd. Vanwege de bevolkingsgroei en de toenemende bedrijvigheid hebben we tot 2050 extra drinkwater nodig, waarvoor oppervlakte- en grondwater wordt onttrokken. Tegelijkertijd hebben ook de functies overige menselijke consumpties, grondwaterafhankelijke natuur en landbouw grondwater nodig. Anticiperen op en stijgende drinkwatervraag vraagt om actie op korte termijn, aangezien het proces om een aanvullende winning te realiseren 10-15 jaar in beslag neemt.

3.3.4 De duurzame gebiedsgerichte aanpak van bodem en ondergrond is vaker ingezet

Veel van de maatschappelijke opgaven, waar de provincie Utrecht de komende jaren voor staat, maken gebruik van de bodem, het grondwater en ondergrond (bijvoorbeeld woningbouw, drinkwateropgave en energietransitie). Nieuw en huidig gebruik van de ondergrond moeten in samenhang met andere functies en gebruik van het bodem- en grondwatersysteem bekeken worden, rekening houdend met de kwaliteiten van het bodem- en watersysteem inclusief bodem- en grondwaterverontreinigingen. Dit vraagt om slim realiseren van nieuwe om te komen tot een veilig, verantwoord en duurzaam gebruik van de ondergrond. Hierbij zetten we ons in voor een gebiedsgerichte aanpak van bodem en ondergrond in samenwerking met andere overheden.

3.4 De leefomgeving is gezond en veilig

De leefomgeving is gezond en veilig als de gezondheid en veiligheid van mensen wordt beschermd, de omgeving uitnodigt tot gezond gedrag en mensen zich kunnen ontspannen en prettig samenleven.

3.4.1 Er zijn meer impulsen voor een gezonde leefomgeving ontwikkeld

Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die bewoners als prettig ervaren, uitnodigt tot gezond gedrag en waar de positieve invloed op gezondheid zo groot mogelijk is. We hanteren hierbij het begrip positieve gezondheid (Huber, 2011): het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven.

Of de leefomgeving gezond en veilig is, is van veel aspecten afhankelijk. Het is daarom belangrijk om bij al het beleid van de provincie (mobiliteit, recreatie en toerisme, landbouw, economie etc) de effecten ervan op gezondheid en veiligheid van de leefomgeving te betrekken. Het moet resulteren in de realisatie van de zes hoofdprincipes, waar we naar streven in verband met een gezonde en veilige leefomgeving. Deze hoofdprincipes zijn opgenomen in de ontwerp omgevingsvisie. Het gaat dan kortweg om:

- voldoende en kwalitatief hoogwaardige groen, deels rustig en stil
- focus op fiets en/of OV voor dagelijkse verplaatsingen
- terugdringen van vervuiling van goederen- en personenvervoer, industrie en landbouw
- inrichting en gebruik aanpassen aan klimaatverandering met het oog op gezondheid en veiligheid
- ruimtelijke inrichting draagt bij aan inclusiviteit en sociale cohesie
- circulaire economie, zonder schadelijke emissies

Binnen het programma gezonde leefomgeving willen we via innovaties inwoners aanmoedigen gezonder te leven.

3.4.2 De inclusieve breedtesport op duurzame accommodaties is sterker

Sport verbindt en draagt bij aan een goede gezondheid. Maar dan is het wel nodig dat accommodaties toegankelijk zijn voor iedereen en dat organisaties goed functioneren dankzij vrijwilligers. Sport verbindt ook veel van onze beleidsdoelen, van duurzaamheid (accommodaties) tot het inrichten van een gezonde leefomgeving om uit te dagen tot sport en beweging. Om die reden vullen we de komende periode onze rol op genoemde punten nader in.

3.4.3 De luchtkwaliteit is beter en komen dichterbij de WHO-advieswaarden

We streven naar een permanente verbetering van de luchtkwaliteit om de gezondheid van onze inwoners te bevorderen. Uiterlijk is 2030 willen we minimaal voldoen aan de WHO-advieswaarden. Wij werken daaraan samen met partners, regionaal in de samenwerkingsagenda schone lucht en landelijk nemen we deel aan het schone lucht akkoord.

3.4.4 Er zijn minder geluidbelaste woningen en stiltegebieden zijn beter beschermd

De provincie is dichtbevolkt en een knooppunt van infrastructuur. Mede als gevolg daarvan wordt een aanzienlijk deel van de woningen (35%) hoger belast dan de wettelijke voorkeurswaarde voor geluidbelasting. Daarnaast is er een grote bouwopgave in de provincies en is de ruimte schaars. Het is een grote uitdaging om de geluidbelasting van woningen niet te laten toenemen, maar te verlagen. Ondanks de grote drukte en druk op de ruimte zetten we in op het behoud van stiltegebieden door meer samenwerking met gemeenten en overleg met het Rijk.

3.4.5 De overlast van vliegverkeer is minder geworden

Het Rijk is bezig met een herziening van het luchtruimgebruik, waarbij minder hinder van vliegverkeer de doelstelling is. Wij sluiten hier als provincie waar noodzakelijk en mogelijk op aan.

3.4.6 De externe veiligheid is beter gewaarborgd

Momenteel waarborgen we de veiligheid door de uitvoering van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid (PUEV) 2015-2020. Na deze periode zullen de Rijksmiddelen via het gemeentefonds worden verdeeld. De provincie zal het provinciedekkend gemeentelijke routenet blijven coördineren. In het ambtelijk PUEV overleg zullen de provincie, gemeenten, omgevingsdiensten en veiligheidsregio kennis blijven uitwisselen en beleidsontwikkelingen bespreken. De provincie zal zich actief inzetten voor het in stand houden van het adequate uitvoeringsniveau via het interbestuurlijk toezicht. De provincie zal in interprovinciaal verband een bijdrage leveren aan de Versterking van de omgevingsveiligheid 2021-2024. Daarin zijn deelprogramma's opgesteld onder meer gericht op BRZO, het kennisnetwerk, en de modernisering van het omgevingsbeleid. De provincie Utrecht neemt deel in de stuurgroep van het Rijk waarin gemeenten, provincies en, bedrijfsleven worden betrokken bij de ontwikkeling van het landelijk basisnet voor het vervoer van gevaarlijke stoffen.

3.4.7 Er zijn meer initiatieven genomen voor duurzame en circulaire gebiedsontwikkeling

Om de leefomgeving leefbaarder en duurzamer te maken, werkt de provincie Utrecht samen met gemeenten bij de uitvoering van het omgevingskwaliteits- en duurzaamheidsbeleid. Dat doen we door een gebiedsgerichte aanpak. Via het spoor van duurzame gebiedsontwikkeling stimuleren wij dus de het integraal afwegen van de verschillende onderwerpen die bijdragen aan een gezonde, duurzame, veilige leefomgeving.

We helpen de Utrechtse gemeenten bij het realiseren van een optimale leefomgevingskwaliteit en duurzaamheid. We wisselen kennis uit met de gemeenten via de Leerkring Duurzame Gebiedsontwikkeling (DGO) en we zetten onze DGO-instrumenten, zoals de DGO Mappable, de Scan Omgevingskwaliteiten en de Wasstraat Duurzaamheid in bij concrete gemeentelijke ruimtelijke ontwikkelingen. Behalve gezonde leefomgeving, zijn energie en materiaalgebruik hierbij belangrijke thema's.

3.4.8 De uitvoering van de VTH-taken door uitvoeringsdiensten is effectiever en efficiënter

We streven hiermee dat de uitvoeringsdiensten beter in staat zijn om de uitvoering op het juiste kwaliteitsniveau te brengen, door meer efficiënt en effectief te werken.

3.5 De bodemdaling en broeikasgasuitstoot in het veenweidengebied is verminderd

We zetten in op het afremmen van de bodemdaling in het veenweidengebied conform het doel dat in de Omgevingsvisie is vastgelegd en waarmee ook voldaan wordt aan het doel voor de vermindering van broeikasgassenuitstoot in het Klimaatakkoord. De provincie kiest en krijgt de regiorol bij de aanpak van bodemdaling en broeikasgassenuitstoot in het veenweidengebied. In het Uitvoeringsprogramma Bodemdaling worden de Meerjarendoelen verder geconcretiseerd.

3.5.1 Er is meer kennis beschikbaar om bodemdaling en broeikasgasuitstoot te beperken

We zetten in op kennisontwikkeling. Dit is nodig om effectiever en efficiënter de juiste maatregelen te kunnen nemen op de juiste wijze. We streven hierbij zo veel mogelijk samen te werken met andere partijen.

3.5.2 Door uitvoeren maatregelen via gebiedsprocessen is bodemdaling en broeikasgasuitstoot verminderd

We willen de benodigde maatregelen gestructureerd uitrollen op polderniveau in gebiedsprocessen. Deze gebiedsprocessen moeten ook bijdragen aan andere doelen die bepalend zijn voor een toekomstbestendig landelijk gebied (zoals bv. natuur, landbouw, landschap, stikstof). Draagvlak onder de agrarische ondernemers is daarbij essentieel.

4. ENERGIETRANSITIE

4.1 Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de provincie Utrecht gebruiken minder energie

4.1.1 *De ondersteuning van inwoners voor energiebesparing is beter (door o.a. gemeenten, woningcorporaties en Verenigingen van Eigenaren)*

45% van het energiegebruik in de provincie Utrecht is gerelateerd aan de gebouwde omgeving. Om de doelen uit het klimaatakkoord te halen is een jaarlijkse daling van 1,5% noodzakelijk. Gemeenten, WoCo's en VvE's worden gestimuleerd en ondersteund.

4.1.2 *Toezicht op de verplichte energiemaatregelen voor bedrijven wordt beter uitgevoerd*

Bedrijven geven aan dat ze versneld stappen zullen nemen als ze door toezicht en handhaving gestimuleerd zullen worden. Daarom wordt toezicht en handhaving opgevoerd.

4.1.3 *Er komt meer ondersteuning bij energiebesparing voor maatschappelijke organisaties*

De succesvolle aanpak van coaches voor de zorg zullen we opschalen en uitbreiden naar andere maatschappelijke sectoren als onderwijs, sport en cultuur om deze organisaties te helpen bij besparen en verduurzamen.

4.2 De opwekking van duurzame energie in de provincie Utrecht is sterk toegenomen

4.2.1 *Meer zonnepanelen op daken*

Er zijn nog veel daken in de provincie Utrecht (woonhuizen, bedrijven, agrarisch vastgoed) waarop zonnepanelen kunnen worden aangebracht, dit draag bij aan de verduurzaming van de opwek met als doel om 16% van de energie duurzaam op te wekken in 2023 en 49 % CO2 reductie te realiseren in 2030.

4.2.2 *De groei van duurzame energie wordt beter ruimtelijk mogelijk gemaakt*

In de omgevingswet en de regionale energie strategieën maken we ruimte voor grootschalige opwek van duurzame energie met als doel om 16% van de energie duurzaam op te wekken in 2023 en 49 % CO2 reductie te realiseren in 2030.

4.2.3 *Meer inwoners doen mee en participeren in de energietransitie*

Zoveel mogelijk inwoners moeten kunnen meedoen en meeprofiteren van de voordelen van energiebesparing en duurzame opwek om besparings- en opwekdoelen te realiseren.

4.2.4 *Het aantal duurzame warmtebronnen voor de verwarming van gebouwen is groter*

Een groot deel van de energievraag in de gebouwde omgeving heeft betrekking op warmte. Door gebruik te maken van duurzame warmtebronnen dragen we bij aan het doel om 16% van de energie duurzaam op te wekken in 2023 en 49 % CO2 reductie te realiseren in 2030.

4.2.5 Er zijn meer publieke laadpunten voor elektrisch vervoer

Elektrische auto's gebruiken minder energie en schonere energie en dragen daarmee bij aan energiebesparing en CO2 reductie. Daarom stimuleren we gebruik van elektrische auto's door te zorgen voor voldoende laadpunten met een goede spreiding.

4.3 De energietransitie is haalbaar en betaalbaar door lobby, onderzoek en innovatie

4.3.1 Wet- en regelgeving zijn beter afgestemd op energietransitie (lobby)

Wij wenden onze invloed aan bij te dragen aan totstandkoming van wet- en regelgeving en de toepassing daarvan op een manier dat de energietransitie niet door gehinderd en mogelijk versneld wordt.

4.3.2 Innovaties leveren een grotere bijdrage aan duurzame energievoorziening

Door onderzoek en innovatie zoeken we naar manieren om onze doelen, sneller, inclusiever, goedkoper en beter te realiseren.

4.3.3 De energietransitie is beter betaalbaar voor iedereen (passende financiële instrumenten)

Door de ontwikkeling van passende financiële instrumenten zorgen we er voor dat alle inwoners van de provincie Utrechtse mee kunnen doen met de energietransitie waardoor die eerlijk en snel tot stand komt.

4.4 De Provincie is een geloofwaardige partner in de energietransitie door het goede voorbeeld te geven

4.4.1 De provincie Utrechtse is een aansprekender voorbeeld van energieneutrale bedrijfsvoering en inkoop

De provincie maakt serieus en zichtbaar werk van energiebesparing en duurzame opwek in haar panden en bedrijfsvoering waardoor ze andere organisaties en inwoners inspireert om hetzelfde te doen.

4.4.2 De provincie Utrechtse benut haar eigen mogelijkheden voor een duurzame energieopwekking beter

De provincie zal haar eigen assets beschikbaar stellen om met proven technology en met innovaties bij te dragen aan de opgave om 16% van de energie in de provincie duurzaam op te wekken.

5. BEREIKBAARHEID

5.1 OV-reizigers zijn tevreden en het openbaar vervoer is efficiënt ingericht

We streven naar een OV-systeem dat ten eerste aansluit op de wensen van de bestaande en potentiële OV-reiziger en ten tweede op een kostenefficiënte manier is ingericht. De in het OV vaak gebruikte klantwenspiramide (zoals beschreven in het mobiliteitsprogramma 2019-2023) geeft inzicht in de samenhang tussen die behoeften. Het coalitieakkoord 'Nieuwe energie voor Utrechtse' verwoordt samen met het mobiliteitsprogramma 2019-2023 de ambities voor de ontwikkelingen in het OV-systeem voor de komende jaren. Daarbij stelt het coalitieakkoord geld beschikbaar om:

- Het aanbod van OV in totale omvang en kwaliteit op peil te houden, dit nemen we mee in de lopende concessies;
- de exploitatiekosten mee te laten groeien met het inwonersaantal, dit nemen we mee in de nieuwe concessie(s) in 2023.

5.1.1 Lopende contracten en concessies zijn kwalitatief beter

Wij zijn opdrachtgever voor het dagelijks laten rijden van ruim 600 bussen en trams die circa 250.000 reizigers van A naar B vervoeren. Daarnaast rijden er, in ons beheer, regiotaxi's. Het tram- en busvervoer wordt uitgevoerd door vervoersbedrijven die daarvoor van ons een vergunning (concessie) hebben gekregen. Voor het vervoer met de regiotaxi hebben wij contracten gesloten met regiotaxibedrijven. De basis voor de bepalingen in de concessies is een programma van eisen. In dat programma van eisen staan de eisen (voortkomend uit de kwaliteitseisen) voor het vervoer. In de huidige concessies en contracten (tot en met 2023) ligt het accent op de uitvoering van de concessie en tussentijdse ontwikkeling.

5.1.2 Er zijn betere bouwstenen voor een nieuw OV-netwerk

De enorme taak die we hebben in het OV, vraagt om grote investeringen en om visie. Daarbij is het belangrijk dat we meedoen en invloed uitoefenen in landelijke netwerken op het gebied van OV en spoor. De genoemde kwaliteitseisen vragen om een blik op de toekomst, dus een langetermijnvisie. Die visie ligt op dit moment vast in het OV Toekomstbeeld Midden-Nederland en U Ned. Op basis van deze visies maken we keuzes voor de middellange termijn. En uiteindelijk beleid voor de korte termijn, met concrete handvatten voor het opstellen van het programma van eisen voor de nieuwe concessie(s) in 2023. Dat programma van eisen geeft aan hoe wij het OV en de samenwerking met de vervoerders na 2023 zien. Voor deze nieuwe concessie(s) schrijven we in de komende periode de aanbesteding uit. Onze keuzes hierin vormen de basis (bouwstenen) voor nieuwe investeringen.

5.1.3 In nieuwe infrastructuur is meer geïnvesteerd

Investeren in infrastructuur betekent investeren in capaciteit, snelheid en betrouwbaarheid: dus in de basis van de klantwenspiramide. Het doel is om het OV sterker te laten concurreren met de auto. Niet alleen op de weg maar ook op de halte. De investeringen in aanpassingen aan onze eigen infrastructuur (die we moeten doen om onze doelen en de stapsgewijze verbetering van het OV te bereiken) staan grotendeels al vast. Die zijn onderdeel van het provinciale meerjareninvesteringsplan (MIP). Daarnaast investeren we door middel van subsidies mee in het verbeteren van de gemeentelijke infrastructuur en haltes.

5.1.4 Het beheer en onderhoud van eigen OV infrastructuur is beter

Wij beheren belangrijke OV-assets (dit zijn bezittingen: materialen en middelen). Vooral het tramsysteem is van grote waarde. Maar ook de nieuwe busremise, de verkeersleidingspost voor het busverkeer en het systeem voor dynamische reisinformatie op de haltes (DRIS) zijn heel waardevol. Een goede kwaliteit van de assets is een voorwaarde om het OV goed te laten functioneren. Daarvoor is dagelijks beheer en onderhoud nodig en uiteindelijk vervanging. We bekijken continu hoeveel onderhoud er nodig is om het risico op storingen te beperken. We leggen vast welke prestaties daarvoor nodig zijn. Deze prestaties koppelen we aan eisen (volgend uit de kwaliteitseisen). Die eisen leggen we vast in de beheervisie en in de plannen voor beheer en onderhoud. Jaarlijks besteden we ongeveer € 17,5 miljoen aan het onderhoud van de eigen voorzieningen.

5.1.5 OV overkoepelende activiteiten worden beter uitgevoerd

Ter ondersteuning van voorgaande punten.

5.2 Het provinciale netwerk is sterk

Bereikbaarheid is een essentiële voorwaarde voor een goede economische en sociale ontwikkeling, daarbij is een veilige en duurzame mobiliteit in een gezonde leefomgeving belangrijk. Goede bereikbaarheid valt of staat met robuuste goede en veilige infrastructurele verbindingen. Het efficiënt, veilig en duurzaam beheer van wegen en vaarwegen draagt hieraan bij. Mobiliteit is verweven met de beleidsterreinen milieu, ruimtelijke ordening, economie en welzijn. Dit vereist dat overheden hun beleid op nationale en regionale schaal afstemmen en zichtbaar laten doorwerken in regionale uitvoeringsprogramma's. Voor de bereikbaarheid van de economische kerngebieden in de regio streven provincie, Rijk en gemeenten naar een gemiddelde reistijd in de spits die maximaal twee keer zo lang is als de reistijd buiten de spits (zoals bepaald door het Rijk in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, SVIR).

5.2.1 De bestaande infrastructuur is beter en bereikt sneller een vastgesteld kwaliteitsniveau

De provincie Utrechtse telt in totaal ruim 300 kilometer provinciale wegen, parallelwegen en fietspaden. We willen de functionaliteit en kwaliteit van deze infrastructuur sober, doelmatig en duurzaam op peil houden. Zo blijven ze enerzijds comfortabel en veilig voor automobilisten en fietsers; anderzijds voorkomen we kapitaalvernietiging. Dit niveau wordt gekwalificeerd als onderhoudsniveau B. Op dit moment heeft het areaal dit niveau; de opgave is om dit in stand te houden. Dit beheer voeren we uit via de systematiek assetmanagement. Deze systematiek zorgt voor een evenwicht tussen financiële, milieu- en maatschappelijke kosten, risico's, kwaliteit van dienstverlening en prestaties van de assets

5.2.2 Er zijn meer studies naar trajecten en bereikbaarheidsknelpunten

Volgens het mobiliteitsprogramma van de provincie Utrechtse pakken we projecten zoveel mogelijk integraal op, in hun totale context. Aanpalende beleidsvelden en/of acties uit de andere uitvoeringsprogramma's brengen we in beeld. Zo kunnen we – wanneer mogelijk – meeliften vanuit de gedachte van 'werk met werk maken'. Dat leidt tot zo weinig mogelijk hinder voor weggebruikers door wegafsluitingen met betrekking tot wegwerkzaamheden. Vanuit de masterplanning van beheer en onderhoud kijken we op een vastgesteld traject integraal naar de problematiek en zetten we de staat van het traject af tegen het vigerend assetbeleid. We brengen alle aspecten die zijn beschreven in de opgave en de actoren (zie context), in een beginstadium bij elkaar. Doordat we werkzaamheden in een keer oppakken, kunnen we meerdere belangen integraal meenemen. Naast het verbeteren van de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid, kunnen we zo kansen benutten voor een

kwaliteitsverbetering van natuur en landschap, leefbaarheid, duurzaamheid en ruimtelijke ontwikkelingen. Resultaat is een integraal gewogen plan, dat we ter besluitvorming voorleggen en uitvoeren. Het assetbeheer vormt de basis: de asset verhardingen bepaalt het uitvoeringsjaar omdat die het meest ingrijpend is.

5.2.3 De voorbereiding en realisatie van infrastructurele projecten is effectieve, efficiënter en meer circulair

Na de studiefase en besluit door GS gaat het project naar de voorbereidings- en realisatiefase. Bij de uitvoering van projecten krijgen de drie strategische doelstellingen bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid vorm door onder meer duurzame inkoop, veiligheid tijdens de uitvoering en afstemming van de wegwerkzaamheden.

5.2.4 Monitoring en evaluatie van (vaar)wegen zijn beter en vinden frequenter plaats

We maken onderscheid tussen proces/project evaluatie en technische (data)evaluatie. Voor de technische evaluatie is monitoring nodig. Hierbij is vooral sprake van data-inwinning. Dagelijkse monitoring (veiligheidsschouw van de weginspecteur) is meegenomen in de actielijn beheer en onderhoud.

5.3 Knooppunten hebben een hoge kwaliteit en bieden een grote diversiteit van reisvoorzieningen

Provincie en gemeenten spannen zich samen met andere betrokken partijen in om de kwaliteit van de knooppunten te verbeteren en daarmee de netwerken (auto, trein, tram, bus, fiets) te verbinden en het ruimtelijke en economische potentieel van die locaties optimaal te benutten. De ontwikkeling van knooppunten is essentieel om de groei van inwoners en werkgelegenheid op te vangen.

5.3.1 De uitvoering van knooppuntontwikkeling in partnerschap gaat vaker en beter

Het verbeteren van bestaande of ontwikkelen van nieuwe knooppunten is maatwerk. Per knooppunt zijn de context en de opgave anders. Dit betekent ook dat wij per knooppunt een of meerdere rollen hebben of op ons kunnen nemen. Welke rol we pakken, wordt bepaald in overleg met de beheerder van het knooppunt.

5.3.2 het aantal verbetermaatregelen voor knooppunten is groter (met gerichte subsidies)

Voor de uitvoering van kwaliteitsverbeteringen aan een knooppunt stellen wij vanuit een stimuleringsregeling een financiële bijdrage beschikbaar. Daarmee beogen we de aanpak van een knooppunt te versnellen. Daarom stellen wij aan de betrokken gemeente ondersteunende financiële middelen beschikbaar (stimuleringsregeling). Wij zijn bereid om op basis van cofinanciering mee te betalen aan verbetermaatregelen rond knooppunten.

5.3.3 De ruimtelijke programmering is beter gekoppeld aan modaliteiten

Extra bebouwing rond knooppunten is gewenst. Op die manier blijven enerzijds steden en dorpen vitaal en blijft anderzijds de brede variatie aan landschappen in onze provincie behouden. Dit is een belangrijk thema in ons beleid voor de ruimtelijke ordening. Vanuit de ruimtelijke ordening zijn projecten gestart voor het herstructureren van verouderde kantoor- en bedrijfsterreinen en voor het wonen en bouwen binnen de bebouwde kom. Vanuit het oogpunt van mobiliteit moedigen wij dat aan omdat dit voor een beter draagvlak voor de OV-faciliteiten zorgt en daarmee het aanbod van OV op een knooppunt kan vergroten door hogere frequenties of meer verbindingen. Daarom willen we vanuit bij knooppunten integraal samenwerken met deze projecten. Maar het ontwikkelen van

knooppunten gaat verder dan het ondersteunen van al lopende projecten. We willen ook actief de bouw van nieuwe woningen, kantoren en scholen koppelen aan de bereikbaarheid van de knooppunten. Misschien wel op locaties die nu nog niet in beeld zijn. Bebouwing rond stations stimuleert namelijk het aanbod van OV, dat een meer duurzaam en gezond alternatief is voor de auto. Het draagvlak voor OV-voorzieningen neemt toe en dus kunnen we het aanbod uitbreiden. Tevens kan in de bebouwing meer diversiteit worden aangebracht om eenzijdige vervoerrelaties te beperken. Door bijvoorbeeld meer werkgelegenheid te creëren in een woongebied, reizen in de ochtendspits niet alleen mensen vanuit het woongebied weg naar hun bestemming maar reizen ook mensen ernaar toe om te komen werken. Het openbaar vervoer wordt dat in beide richtingen beter gebruikt, dan alleen overwegend één richting op.

5.3.4 Kennis delen, onderzoek en monitoring vindt meer plaats

We brengen onze ambities voor knooppuntontwikkeling en -verbetering onder de aandacht van de belanghebbenden. We blijven vraagstukken over dit thema steeds op de agenda zetten. We bundelen kennis en ideeën en stellen die ter beschikking. Deze rol van kennismakelaar vullen wij actief en passief in. Enerzijds door regelmatig overleg met de betrokken gemeenten en de regio te organiseren. Anderzijds door onze informatie aan de gemeenten beschikbaar te stellen. Wij hechten daarbij waarde aan het opbouwen van een goede relatie.

5.4 Alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten zijn veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets, waarbij de rol van de fiets in modal shift toeneemt

Wij willen van de provincie Utrechtse dé fietsregio van Europa maken. We zijn daarmee al een eind op weg. Houten is in 2019 Fietsstad van Nederland. Daarnaast heeft de kwaliteitsmonitor van het Fietsplatform Utrechtse in 2019 uitgeroepen tot dé fietsregio. De provincie is gastheer (geweest) van de grootste wielerrondes (Tour de France, Giro d'Italia en Vuelta). Maar er kan en er moet meer. Als draaischijf van Nederland dreigt de regio dicht te slibben. De fiets kan bijdragen aan het oplossen van dat probleem. Daarom willen wij het fietsgebruik stimuleren, met als doel dat in 2023 50% van de ritten van korter dan 15 kilometer op de fiets plaatsvindt (in 2017 was dit 42%). We richten ons daarbij op een veilig, comfortabel en snel regionaal fietsnetwerk, met snelfietsroutes en voldoende en kwalitatief hoogwaardige voorzieningen.

5.4.1 Het regionaal fietsnetwerk is vlotter, veiliger en comfortabeler

We zien een regionaal netwerk voor de fiets voor ons. Een netwerk voor kortere en middellange afstanden, voor langzame en snelle fietsers, voor gewone en brede (bak)fietsen. Een netwerk met snelle verbindingen op belangrijke trajecten en naar knooppunten, zodat de overstap op andere vormen van vervoer optimaal wordt gefaciliteerd. De afname van het aantal verkeersongevallen met de fiets (hierin werken we samen met het programmateam verkeersveiligheid), een netwerk zonder barrières en regionale snelfietsroutes hebben daarbij onze prioriteit.

5.4.2 De keten is sterker

Er is behoefte aan fietsvoorzieningen op de knooppunten en naar en op werklocaties. Er is bijvoorbeeld een tekort aan stallingsplekken. Dat komt doordat reizigers de fiets steeds meer gebruiken voor het voor- en natransport (dus van en naar het OV). En ook omdat gemeenten meer binnen de bebouwde kom en rond de knooppunten bouwen (en daar dus mensen wonen en werken, en reizen). De verwachting is bijvoorbeeld dat – ondanks de recent geopende grootste fietsenstalling van de wereld – op Utrechtse Centraal binnenkort alweer een stallingstekort ontstaat. De

fietsstromen van, naar en langs Utrechtse Centraal zijn zo groot, dat het netwerk daar overbelast is. We denken daarom aan het verspreiden van op- en overstappers naar omliggende stations. We investeren enerzijds in projecten die al uitvoerbaar zijn. Anderzijds zoeken we in het kader van U Ned naar mogelijkheden om de stallingdruk bij Utrechtse Centraal te verminderen. We doen dit door reizigers te verleiden om hun fiets tijdens hun reis van deur tot deur op omliggende stations te parkeren.

5.4.3 Slim fietsen wordt op meer plaatsen ingevoerd

Meten is weten, kennis is macht. De afgelopen jaren hebben we fietsstromen (met het BRUTUS fietsverkeersmodel) en fietsveiligheid (met de SPI-index van de Fietsersbond) in kaart gebracht. Ook hebben we een knelpuntenanalyse op het Regionaal fietsnetwerk uitgevoerd. Hiermee hebben we al veel kennis opgedaan. Ook is duidelijk dat we nog lang niet alle data hebben over fiets(gebruik) en over hoe het fietsnetwerk erbij ligt. Dit gaan we de komende jaren verder in beeld brengen. Dat kan ons en anderen helpen bij het ontwikkelen van beleid en het uitvoeren van maatregelen.

5.4.4 Het fietsen is gezonder en het fietsgedrag is veiliger

Wie is de fietser? Bij het thema fietsen gaat het niet alleen over bereikbaarheid, maar ook over gezondheid, leefbaarheid, kansen, gelijkheid en geluk. Uit cijfers blijkt dat in Nederland lang niet iedereen fietst. Iedereen heeft daarvoor zijn eigen redenen. Het verschil in reistijd met de auto en de fiets is een belangrijk argument om wel of niet de fiets te pakken. Voor sommigen is gezondheid een belangrijk(er) argument en weer voor anderen staat de fiets 'dichtbij' (aan gewend, betaalbaar). Het is de uitdaging voor ons om de verschillende doelgroepen te bereiken en te verleiden tot het gebruiken van de fiets.

5.5 Het aantal verkeersdoden en ernstig gewonden is laag

Deze ambitie, waarbij we toewerken naar continue dalende trend in de ontwikkeling van het aantal verkeersslachtoffers in onze provincie, komt voort uit het mobiliteitsprogramma 2019-2023. Om deze continue daling te bewerkstelligen neemt de provincie verantwoordelijkheid als wegbeheerder van onze provinciale wegen en als (gebieds)regisseur in samenwerking met onze belangrijkste partners. Een substantiële verlaging van het aantal verkeersslachtoffers kan niet worden gerealiseerd met slechts een maatregel of oplossing. Als provincie zetten we in op een combinatie van de educatie, infrastructuur en handhaving. Het resultaat is dat we vaker proactief maatregelen zullen treffen die het risico op het ontstaan van ongevallen verminderen. Dit doen we door factoren in beeld te brengen die een sterke oorzakelijke relatie hebben met verkeers(on)veiligheid. De verkeersveiligheidsopgave en de maatregelen hangen daarmee sterk samen met het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV).

5.5.1 De provinciale infrastructuur is veiliger

Op basis van de beschikbare data brengen we de grootste risico's en verkeersveiligheidsknelpunten op het provinciale wegennet in beeld. Na een zorgvuldige analyse en prioritering vertalen we dit in infrastructurele maatregelen die we waar mogelijk via de trajectaanpak realiseren. Daarbij geven we prioriteit aan de kwetsbare verkeersdeelnemer door de aanpak van de fietspaden, kruispunten en oversteken. Verder realiseren we bermverharding op gebiedsontsluitingswegen (80 kilometer per uur), daar waar dit nu nog niet het geval is.

5.5.2 Gemeentelijke infrastructuur wordt beter door stimuleringsbijdragen

We zetten in op de ontwikkeling van een bijdrageregeling die gemeenten in staat stelt om de verkeersveiligheid te verbeteren. Het is de taak van de gemeenten om risico's te inventariseren,

onderbouwd maatregelen te prioriteren (voor de subsidieaanvraag) en deze maatregelen uit te voeren. Onze aandacht gaat daarbij uit naar maatregelen die de verkeersveiligheid van de kwetsbare verkeersdeelnemers verbetert.

5.5.3 Verkeerseducatie en -voorlichting is beter

Verkeerseducatie en -voorlichting hebben vooral een preventieve functie. Het doel ervan is het aanleren en verbeteren van kennis, inzicht, vaardigheden en houding en het bewustmaken van mensen van hun status, kwetsbaarheid en verantwoordelijkheid in het verkeer. Dit is allemaal noodzakelijk voor een veilige verkeersdeelname. Het gebrek aan statusonderkenning, kennis en vaardigheden zien we als verkeersveiligheidsrisico's. Daarom biedt de provincie Utrechtse, in het kader van het concept 'Permanente verkeerseducatie', verkeerseducatie en -voorlichting aan. We realiseren een breed basisprogramma verkeerseducatie voor 0- tot 15-jarigen, jonge bestuurders en ouderen. We zorgen voor de regionale verdieping van de 4 landelijke verkeersveiligheids campagnes: BOB, MONO, Fietsverlichting en Snelheid. Als provincie zorgen wij voor de regionale doorvertaling van deze campagnes en faciliteren de Utrechtse gemeenten met campagnemiddelen. We bieden daarnaast de flexibiliteit voor gemeenten om ook regionale campagnes, educatie of voorlichting aan te vragen die aansluiten bij regionale thema's. Voorwaarde hierbij is dat het pakket onderdeel uitmaakt van de Toolkit van het KpVV/CROW.

5.5.4 De verkeershandhaving is frequenter en sterker

De gezamenlijke ambitie van wegbeheerders, maatschappelijke organisaties, de politie en het Openbaar Ministerie (OM) is het terugdringen van het aantal verkeersslachtoffers. Handhaving heeft een effect op degene die de bekeuring krijgt. Daarnaast heeft het een preventieve werking, omdat een hogere subjectieve pakkans leidt tot minder verkeersovertredingen. Meer verkeershandhaving versterkt de naleving van verkeersregels en dus de verkeersveiligheid. De verkeershandhaving richt zich via projectmatige inzet op vijf prioriteiten: veel gepleegde huftefeiten (inclusief agressie), Afleiding, Roodlichtnegatie, Alcohol en drugs en Snelheid (VARAS). Deze prioriteiten komen overeen met de risicovolle gedragingen zoals genoemd in het SPV. Om de verkeersveiligheid in onze provincie te verbeteren, is het noodzakelijk de verkeershandhaving te versterken.

5.5.5 Er wordt meer gebruik gemaakt van data en er zijn meer innovaties

Risico gestuurd beleid vereist betrouwbare data. Door de monitoring van de risico indicatoren en het verbeteren van de ongevallenregistratie stellen we de andere actielijnen in staat de juiste keuzes te maken in de aanpak van risicovolle locaties, risicogroepen en risicogedragingen. Daarnaast werken we aan uiteenlopende systemen (SPI-kompas, veiligheidspiramide, dashboard ambulance- en SEH-data) welke beschikbaar moeten komen voor alle Utrechtse wegbeheerders. Hiermee bieden de gemeenten een bruikbaar instrument om lokaal aan de slag te gaan met risico gestuurde verkeersveiligheid.

5.6 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is op orde en sluit goed aan op de behoeften van gebruikers

Ons doel is om het goederenvervoer slimmer, efficiënter en schoner te maken. Dat leidt tot minder overlast voor de omgeving, een vlottere doorstroming op provinciale wegen en schoner en efficiënter vervoer van goederen.

5.6.1 *Het kwaliteitsnet goederenvervoer is verder doorontwikkeld*

We willen het goederenvervoer in goede banen leiden. Daarom stimuleren we efficiënt goederenvervoer en gaan we de negatieve effecten (overlast voor de omgeving) van het goederenvervoer terugdringen.

5.6.2 *Het monitoren van externe veiligheid is beter*

Gemeenten wijzen (op grond van de Wet vervoer gevaarlijke stoffen) de wegen aan waarover vrachtwagens met gevaarlijke stoffen mogen rijden. Wij hebben (op grond van diezelfde wet) een coördinerende taak. We beperken het transport van gevaarlijke stoffen in de bebouwde kom door het in stand houden van een provinciedekkende gemeentelijk routing.

5.6.3 *Het goederenvervoer is duurzamer*

Onze hoofdthema's zijn het beperken van de geluidhinder door het (vracht)verkeer en het verbeteren van de luchtkwaliteit en het klimaat, door het terugdringen van de uitstoot van monostikstofoxiden (Nox) en koolstofdioxide (CO₂). Onze activiteiten richten zich op toepassing van (innovatieve) geluidsbepalende maatregelen waar dat nodig is; het stimuleren van investeringen in verduurzaming van goederenvervoer en stadsdistributie door: het stimuleren van het overstappen op een ander (in dit geval: schoner) vervoermiddel (modal shift) en meer efficiency door bundeling en digitalisering (transparante marktplaats) en het genereren en delen van kennis.

5.7 **Negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving zijn laag**

Mobiliteit is verweven met de beleidsterreinen milieu, ruimtelijke ordening, natuur en landschap, economie en welzijn. Dit vereist dat overheden beleid op regionale schaal afstemmen en zichtbaar laten doorwerken in regionale uitvoeringsprogramma's. Bij mobiliteitsvraagstukken vindt vanuit een brede context (mens, markt, milieu) een zorgvuldige afweging plaats, waarbij we ons handelen niet willen afwentelen in plaats en tijd.

5.7.1 *Het aantal geluidgehinderden langs provinciale wegen is minder*

We willen de geluidsoverlast van het verkeer op provinciale wegen zoveel mogelijk beperken, waarbij we een gevelbelasting met 61 Db (Lden) als plandrempel gebruiken om te bepalen welke geluidmaatregelen we doelmatig kunnen treffen. Maatregelen om geluidsoverlast te verminderen zijn in beeld als op weggedeelten groot onderhoud plaatsvindt of indien er sprake is van een reconstructie. Maatregelen worden getroffen als deze doelmatig en uitvoerbaar zijn. Hiervoor maken wij gebruik van een door ons vastgesteld doelmatigheids criterium. Op basis hiervan maken wij een afweging welke maatregelen in die specifieke situatie het meest geschikt is. Naast de wettelijke verplichtingen hanteert de provincie Utrechtse een eigen ambitie voor beperking van de geluidsbelasting op woningen langs provinciale wegen. Het wettelijk kader is tweeledig:

1. De Wet geluidhinder geeft aan wanneer wij maatregelen moeten nemen om geluidtoename tegen te gaan. Mogelijk zal nieuwe geluidwetgeving gedurende de looptijd van het mobiliteitsplan van kracht worden als onderdeel van de Omgevingswet die momenteel wordt voorbereid. Dit houdt in dat twee jaar na de inwerkingtreding van deze wet voor provinciale wegen geluidproductieplafonds moeten worden vastgesteld. Bij overschrijding van deze plafonds moet de wegbeheerder maatregelen treffen.
2. Verplichting tot het maken van geluidsbelastingkaarten en opstellen en evalueren van actieplannen conform de EU-Richtlijn omgevingslawaai. We willen de geluidsoverlast van het verkeer op provinciale wegen zoveel mogelijk beperken, waarbij we een gevelbelasting met 61 Db als plandrempel hanteren

5.7.2 *De overstekbaarheid van fauna bij provinciale wegen is beter*

Een goede overstekbaarheid voor fauna draagt bij aan de volgende doelen:

- het “ontsnippen” van leefgebieden voor fauna;
- het verbeteren van de verkeersveiligheid (voor zowel mens als dier)

5.7.3 *De mobiliteit is duurzamer en de uitstoot van broeikasgassen in minder*

Om de regionale uitvoering van het Klimaatakkoord voor mobiliteit vorm te geven, wordt namelijk per regio een programma voor slimme en duurzame mobiliteit opgezet (regionale programma's genoemd), met een landelijk equivalent (nationaal programma).

Hierin participeren gemeenten, provincies, Rijksoverheid, private partijen als werkgevers en dienstaanbieders en andere regionale stakeholders als onderwijsinstellingen en ziekenhuizen. De programma's geven sturing aan de uitvoering van maatregelen uit het Klimaatakkoord voor mobiliteit, monitoren de voortgang en sturen bij waar nodig.

5.7.4 *Het behalen van de WHO-normen voor luchtkwaliteit is dichterbij gekomen*

Provinciale Staten hebben op 5 februari 2018 naar aanleiding van de Samenwerkingsagenda Gezonde Lucht besloten dat door de provincie de WHO advieswaarden als streefnorm voor luchtkwaliteit meegenomen moet worden bij relevante programma's en projecten. De ambitie die daarbij verwoord is, is dat uiterlijk in 2030 in de gehele provincie voldaan wordt aan de streefwaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie.

5.8 *De vraag naar en het aanbod van mobiliteit is goed op elkaar afgestemd*

Wij zijn op zoek naar nieuwe oplossingen die:

- het verschil gaan maken wat betreft het aantal verkeersslachtoffers;
- ondersteunen bij het verduurzamen van mobiliteit;
- eraan bijdragen dat het leven en werken in zowel de steden als het buitengebied voor iedereen leefbaar, bereikbaar en betaalbaar blijft.

Smart Mobility gaat over de digitalisering van mobiliteit waardoor organisaties, mensen, goederen en voertuigen hun mobiliteit slimmer, efficiënter en veiliger kunnen inrichten, zodat vraag en aanbod beter op elkaar afgestemd worden

5.8.1 *De basis is beter op orde*

Wij initiëren en faciliteren dat alle databronnen die mobiliteitsdata leveren in kaart worden gebracht (voor zover dat nog niet is gebeurd) en bruikbaar zijn. Dit betekent dat de data straks up-to-date, geordend en gereed zijn om veilig toe te passen voor doeleinden die we vooraf definiëren. Wij ontwikkelen daarvoor een methode die zorgt dat de ingewonnen data de juiste invulling geeft aan beleidsvragen en geschikt is om multimodaal te kunnen sturen. We zorgen ervoor dat alle wegbeheerders op elkaar zijn aangesloten en daarmee reizigers en goederen door de gehele provincie gepland kunnen laten reizen.

5.8.2 *De techniek op straat is beter ontwikkeld*

Weggebruikers in de auto, op de fiets en in het openbaar vervoer en vervoerders worden in staat gesteld om optimaal te profiteren van slimme technologie op straat, zoals I-VRI's. Zij kunnen actuele en lokale mobiliteitsinformatie ontvangen die bijvoorbeeld door nieuwe generatie sensoren ontsloten wordt via een krachtig en betrouwbaar ICT-netwerk, zodat er multimodaal gestuurd en gemeten kan worden.

5.8.3 De sturing vindt multimodaler plaats

De netwerkcentrale is dusdanig ingericht dat netwerkmanagers de multimodale streefwaarden op straat kunnen realiseren. Netwerkmanagers krijgen actuele kennis en hun kennis wordt bijgehouden op basis van de behaalde effecten van de maatregelen die zij inzetten. De netwerkcentrale en netwerkmanagers groeien mee met de veranderende omgeving.

5.8.4 Het mobiliteitsmanagement is van betere kwaliteit

Mobiliteitsmanagement richt zich op het initiëren van maatregelen die ander reisgedrag van mensen en bedrijven in de logistieke sector stimuleren. Dit is op dit moment deels ondergebracht bij de aanpak 'Goedopweg'. Wij faciliteren de aanpak gericht op werkgevers en de doelgroep reizigers onder de 15 kilometer.

5.9 Verkenningen naar en regionale programma's over een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving zijn uitgevoerd met daarbij monitoring van het mobiliteitsprogramma en indicatoren

Met monitoring verzamelen we periodiek relevante informatie over de uitvoering van het Mobiliteitsprogramma. Deze informatie is nodig om te beoordelen hoe ons Mobiliteitsprogramma ervoor staat en of er aanleiding is voor bijsturing van onze interventies. Ook gebruiken we het om te leren van ontwikkelingen en voor onze strategiebepaling voor de (middel)lange termijn in programma's als U Ned.

5.9.1 Het uitvoeren van verkenningen is beter afgestemd op de behoefte

Op basis van ontwikkelingen van knelpunten en de indicatoren voeren we gericht studies uit om de bereikbaarheid te verbeteren.

5.9.2 Regionale programma's worden beter ontwikkeld en uitgevoerd

In programma's als U Ned werken we samen met regionale partners en Rijk aan de toekomstige mobiliteitsontwikkelingen, gekoppeld aan ruimtelijke ontwikkelingen

5.9.3 De monitoring en evaluatie van het mobiliteitsprogramma is beter

Met monitoring verzamelen we periodiek relevante informatie over de uitvoering van het Mobiliteitsprogramma; ofwel de ontwikkeling van de vastgestelde indicatoren. Deze informatie is nodig om te beoordelen hoe ons Mobiliteitsprogramma ervoor staat en of er aanleiding is voor bijsturing van onze interventies

6. CULTUUR EN ERFGOED

6.1 De culturele infrastructuur is sterk

Wij willen ervoor zorgen dat iedereen in de provincie Utrechtse kan deelnemen aan culturele activiteiten. Kunst en cultuur zijn medebepalend voor ons gevoel van welzijn en voor onze identiteit. De basis van de cultuursector is op orde, maar er zijn ook nog lacunes. Om gelijke tred te houden met de verwachte bevolkingsgroei, willen we de culturele infrastructuur versterken, vernieuwen en verbreden. We richten ons in het bijzonder op cultuureducatie, bibliotheken, festivals en het in samenwerking met gemeenten verstevigen van het cultuurprofiel van Utrechtse

6.1.1 *Cultuureducatie (kunst, media en erfgoed) is beter, frequenter en bereikt meer scholen (BO en VO)*

Culturele basisvaardigheden zijn nodig om deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Van muziek, dans, theater, media, erfgoed tot beeldende kunst: kwalitatief goede cultuureducatie moet bereikbaar zijn voor alle scholieren in de provincie. Voorheen richtten wij ons vooral op kinderen in het primair onderwijs, nu breiden we dit uit naar het voortgezet onderwijs, met nadruk op het vmbo.

6.1.2 *Het bibliothekennetwerk is sterker en bibliotheken zijn beter toegankelijk voor iedereen*

Bibliotheken zijn onmisbaar voor de vitaliteit van het culturele leven in dorpen en steden. Ze zijn een ontmoetingsplek voor alle inwoners. Het is een plek waar mensen boeken lenen, maar zich ook op andere terreinen kunnen ontwikkelen. Daarom willen wij samen verder bouwen aan de 'maatschappelijke bibliotheek': een laagdrempelige basisvoorziening. We ondersteunen als provincie in het kader van de Bibliotheekwet het functioneren van het bibliotheeknetwerk en de innovatie van de sector.

6.1.3 *Er nemen meer mensen deel aan kunst en cultuur doordat festivals floreren*

Door het ondersteunen van culturele festivals met een artistieke missie en visie willen wij een bijdrage leveren aan een hoogwaardig culturaanbod en aan de aantrekkingskracht van Utrechtse voor bezoekers en bedrijven. We intensiveren ons festivalbeleid en leggen nadruk op regionale spreiding, samenwerking en programmeren op bijzondere (erfgoed)locaties

6.1.4 *Het cultuurprofiel van Utrechtse is steviger in samenwerking met gemeenten en partners*

We hebben de specifieke kenmerken en uitdagingen van de cultuursector samen met de gemeenten Utrechtse en Amersfoort beschreven in het cultuurprofiel Stedelijke Regio Utrechtse 'Eeuwig Jong'. Dat biedt ons houvast en richting om samen met onze partners en andere gemeenten invulling te geven aan onze ambities.

6.2 De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog

Cultuurhistorische waarden van de leefomgeving zijn belangrijke 'Utrechtse kwaliteiten'. Via de Omgevingsverordening Provincie Utrechtse beschermen wij de zogenaamde cultuurhistorische hoofdstructuur: historische buitenplaatszones, militair erfgoed, agrarisch cultuurlandschap, archeologisch waardevolle zones en historische wegen. In het beleid ligt de focus op het behouden, benutten en beleven van cultureel erfgoed.

6.2.1 *De kwaliteit van de leefomgeving is versterkt met cultuur en erfgoed zodat mensen zich hier thuis voelen*

Wij willen cultuurhistorische waarden en creatieve verbeeldingskracht inzetten als dragers en aanjagers van omgevingskwaliteit. Gezien de verwachte stedelijke groei, de energietransitie en klimaatadaptatie is dat geen geringe opgave. Cultuurhistorische waarden vormen een belangrijke inspiratiebron bij gebiedsontwikkeling en zorgen dat mensen zich thuis voelen in Utrechtse. Het inpassen en mogelijk maken van nieuwe ontwikkelingen vraagt ook om creativiteit, verhaal en beeld. Gemeenten en ontwikkelaars staan voor grote uitdagingen om dit te realiseren. Daar willen we hen graag bij helpen.

6.2.2 *Er zijn meer monumenten duurzaam gerestaureerd en worden beter gebruikt*

Monumenten leveren een bijdrage aan een prettige leefomgeving en zijn deel van het culturele kapitaal van onze provincie. Wij verlenen daarom steun aan restauratie en herbestemming van rijksmonumenten, om ze te behouden voor toekomstige generaties. Dat doen we vanuit een circulair perspectief van waardebehoud en waardecreatie, waarbij naast duurzaamheid ook de maatschappelijke functie van een monument van belang is. We breiden ons molenbeleid uit naar alle Rijksmonumentale molens en dragen met kennis en expertise bij aan behoud door ontwikkeling van religieus erfgoed, industrieel erfgoed en varend erfgoed.

6.2.3 *Het beheer van Utrechts erfgoed is beter en de promotie meer gericht op een breed en divers publiek*

Erfgoed maakt Utrechtse mooier en verbindt en verleidt bewoners, bezoekers en bedrijven. Het schept mogelijkheden voor de recreatieve en toeristische beleving van onze provincie. Wij willen het waardevolle erfgoed van de provincie goed (laten) beheren en bekend maken. Archeologische vondsten bewaren we in het Provinciaal Archeologisch Depot. We zetten ons in voor het (beoogd) UNESCO Werelderfgoed van de Neder-Germaanse Limes. Kleine instellingen beheren veel van het Utrechts erfgoed. Zij zijn organisatorisch en financieel kwetsbaar, maar vervullen belangrijke taken. Hun collecties staan voor een veelzijdig scala aan verhalen die mensen en gemeenschappen van verschillende culturele achtergronden, leeftijden en leefstijlen met elkaar verbinden. De noodzaak om op zoek te gaan naar manieren om nieuw en divers publiek te trekken, is duidelijk aanwezig.

6.3 *Hollandse waterlinies zijn een belangrijke drager van een aantrekkelijke en ruimtelijke kwaliteit*

De Hollandse waterlinies (Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) en Stelling van Amsterdam (SvA)) zijn een karaktervolle drager van ruimtelijke kwaliteit met haar groene open landschap, het nog steeds functionerende watermanagementsysteem, haar robuuste forten en haar rijke geschiedenis over de verdediging met water als bondgenoot. Dit bijzondere cultuurhistorische landschap doorkruist een groot deel van de provincie Utrechtse en biedt in onze dichtbevolkte provincie een unieke combinatie van rust, ruimte, groen en eigen identiteit. Dit gebied dicht bij de stad en vele dorpen is daarmee van groot belang voor de leefbaarheid, een gebied om in op adem te komen en je mee verbonden te voelen.

6.3.1 *De integrale meerwaarde van militair erfgoed bij (gebieds)ontwikkelingen is hoger*

De Hollandse Waterlinies zijn een prachtig groen en open gebied met spannende bouwwerken en veel mogelijkheden voor recreatie, sport, bewegen, ontspanning, gezondheid, lokale identiteit en prettig wonen. Mensen van jong tot oud uit binnen- en buitenland genieten te voet, per fiets of per boot van het mooie landschap. Samen met het actieve netwerk, het Pact van Ruigenhoek, ontstaan

mooie resultaten als het gaat om integraal samenwerken op gebiedsniveau en op thema's zoals recreatieve benutting, marketing & toerisme, duurzame ontwikkeling, water en bescherming. Ook in de toekomst zien ondernemers kansen in het erfgoed, want het nodigt uit tot spannende en originele initiatieven, dat is de afgelopen jaren gebleken. Daarnaast blijven er plannen komen voor grote opgaven als infrastructuur, verstedelijking en energietransitie. Dit vraagt om slimme oplossingen en een nieuwe manier van werken, waarbij wonen, werken, natuur, erfgoed, recreatie, energie en mobiliteit meer in samenhang worden bekeken.

6.3.2 Het siteholderschap van de Hollandse Waterlinies is beter ontwikkeld

In 2020 hoopt de Nieuwe Hollandse Waterlinie op de UNESCO-werelderfgoedlijst te komen als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam. De Stelling van Amsterdam, ook deels gelegen in de provincie Utrechtse, heeft al vanaf 1996 de UNESCO-status. De UNESCO-status is een soort Michelinster voor het erfgoed. Het is een belangrijke impuls voor de bescherming en het behoud van de NHW & SvA in een druk deel van Nederland. Het biedt economische en maatschappelijke kansen en mogelijkheden voor duurzame exploitatie van het erfgoed. Dit trekt meer bezoekers en vergroot de beleving, nu en voor toekomstige generaties. De UNESCO status heeft naast kansen ook verplichtingen. Voor UNESCO is de minister het eerste aanspreekpunt als het gaat om beschermen en in stand houden van werelderfgoederen. Voor het Rijk is de siteholder van het werelderfgoed de eerstverantwoordelijke (aanspreekpunt) voor zaken die betrekking hebben op de werelderfgoedstatus en voert de bestuurlijke regie over het hele werelderfgoed. Met taken zoals publiekscommunicatie, educatie, verspreiden van kennis over onderhoud en beheer en de monitoring van de staat van het werelderfgoed. De siteholder heeft een regisserende en faciliterende rol en is geen uitvoerder van ruimtelijke projecten. De provincie Utrechtse is nu samen met Noord-Holland de siteholder voor de Stelling van Amsterdam. Zodra die uitgebreid wordt met de Nieuwe Hollandse Waterlinie gaan de provincies Gelderland, Noord-Brabant, Noord-Holland en Utrechtse samen de siteholder verantwoordelijkheid op zich nemen.

7. ECONOMIE

7.1 Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst

Nederland figureert hoog in de lijsten van meeste innovatieve en meest competitieve landen, met tevreden en gezonde bewoners. Utrechtse behoort tot de top drie van de meest competitieve regio's van Europa. Toch zijn al deze rankings geen garantie voor een duurzame basis onder de groei van (brede) welvaart. Snelle maatschappelijke ontwikkelingen maken het noodzakelijk dat wij bedrijven – waar nodig – ondersteunen richting een toekomstbestendig bestaan.

7.1.1 De arbeidsmarkt functioneert beter door goede aansluiting vraag en aanbod

De werkloosheid is momenteel erg laag, en dat zorgt voor extra druk op de arbeidsmarkt. In de provincie Utrechtse is zelfs sprake van een bovengemiddelde krapte op de arbeidsmarkt. Bij veel MKB-ers is het tekort aan geschikt personeel één van de belangrijkste uitdagingen. De grootste tekorten en mismatch doen zich op dit moment voor in vier tekortsectoren: techniek, gezondheidszorg, onderwijs en ICT. Economische en technologische ontwikkelingen, zoals digitalisering, de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie hebben impact op zowel de vraag- als de aanbodkant van de arbeidsmarkt. Het leidt ertoe dat een deel van de mensen (zowel werkenden als niet werkenden) niet over de juiste vaardigheden beschikt die nu en in de toekomst van hen wordt gevraagd.

7.1.2 Bedrijven en werknemers zijn beter voorbereid op digitalisering

Door de digitale revolutie verandert de maatschappij ingrijpend. Daarnaast is digitalisering een cruciale factor in de economische ontwikkeling van de regio. Slimme oplossingen op gebieden als mobiliteit, veiligheid, gezond leven en energie leiden tot nieuwe en aangepaste businessmodellen. De uitwerking van deze nieuwe technologieën op de groei van de productiviteit van werknemers en het bruto regionaal product wordt algemeen onderkend. Als regio willen we op een verstandige, waardevolle manier met deze kansen omgaan. Meer aandacht voor digitalisering draagt bij aan de concurrentiekracht van de regio en heeft een grote impact op de arbeidsmarkt

7.1.3 Algemene ondersteuning van het MKB is beter, o.a. bij opvolging eigenaren, internationale handel, transitie naar circulair ondernemerschap

Het MKB geldt als het fundament van de Nederlandse economie, het verdienvermogen van deze bedrijven is van groot belang. Meer inzetten op het verhogen van de productiviteit van het MKB-peloton heeft grote effecten voor het structurele groeivermogen van de economie. Er is gerichte beleidsaandacht nodig voor deze groep bedrijven die niet behoort tot de grootste groeiers in aantallen werknemers of productiviteit. Ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf staan de komende jaren voor een aantal grote uitdagingen.

7.2 Het economische profiel (Gezond Stedelijk Leven) is sterk, competitief en zichtbaar

Utrechtse is een regio waar gezondheid centraal staat in alles wat we doen. Een regio van gezonde inwoners in een gezonde leefomgeving. Waar iedereen kan meedoen en iedereen zich thuis mag voelen. In een gezonde regio hebben mensen een passende baan of opleiding of zijn ze op een andere manier actief bij de samenleving betrokken. Je kunt er prettig wonen in een schone, groene omgeving met zo min mogelijk overlast. Een omgeving die uitnodigt tot een gezonde levensstijl, aanzet tot beweging en levendig is door recreatieve en culturele functies. Waar ontmoeting

vanzelfsprekend is. Waar duurzaamheid de norm is. Een regio die economisch sterk blijft, juist door aandacht te hebben voor gezond stedelijk leven voor iedereen. In aansluiting op de onvermijdelijke groei van de regio, de ambitie vanuit de overheden en de goede kennispositie van de regio, zullen wij vooral bedrijven die een bijdrage kunnen leveren aan oplossingen voor deze transitievraagstukken ondersteunen in hun groeiambities. Het economisch profiel van gezond stedelijk leven richt zich dus op een verantwoorde, kwalitatieve groei van de regio.

7.2.1 De (triple helix) samenwerking in de regio is krachtiger en effectiever

Economische ontwikkeling is grensoverschrijdend: veel belangrijker dan een precieze afbakening is dan ook de bereidheid om samen te werken. Binnen en buiten de regio, maar ook op nationaal en internationaal niveau. Om de noodzakelijke maatschappelijke oplossingen te kunnen ontwikkelen, zijn nieuwe kennis en vaardigheden nodig. De duurzame balans van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt vereist een intensieve samenwerking tussen werkgevers, werknemers, onderwijs en overheden (multiple helix samenwerking).

7.2.2 Het (inter)nationaal vestigingsklimaat is beter

Acquisitie van buitenlandse bedrijven is goed voor de regio Utrechtse, omdat het werkgelegenheid oplevert, de bedrijven innovatiekracht toevoegen en ze de economie versterken. Investor Relations (IR) is belangrijk om een goede relatie op te bouwen en te onderhouden met de buitenlandse bedrijven die al in de regio gevestigd zijn. Dit levert regelmatig nieuwe investeringsprojecten en (dus) werkgelegenheid voor de regio op.

7.3 Bedrijven en (kennis)instellingen zijn innovatief sterk

Innovatie is een van de belangrijkste bronnen van economische groei. Daarbij gaat het om nieuwe producten, diensten én processen die de productiviteit verhogen – maar die inmiddels ook steeds nadrukkelijker moeten bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Innovatie zorgt voor meer verdienvermogen om de oplossingen van deze vraagstukken ook te kunnen bekostigen. De grote maatschappelijke vraagstukken en transities (energietransitie, verduurzaming, circulaire productie, gezonde mensen, waardevolle digitalisering) dringen zich op aan ondernemers en werknemers. Het vraagt om aanpassing van de eigen bedrijfsvoering, om nieuwe verdien- en financieringsmodellen, om keteninnovatie, om werknemers met nieuwe vaardigheden.

7.3.1 Het startup klimaat is beter met meer innovatieve startups

Startups en scale-ups zijn een belangrijke aanjager van de economie en het (internationale) vestigingsklimaat van de regio Utrechtse. Startups en scale-ups dragen bij aan innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Daarnaast zijn ze steeds meer een onmisbaar onderdeel van het economische ecosysteem. Als provincie kunnen we ondersteuning bieden aan regionale initiatieven, die de economie en maatschappij versterken.

7.3.2 Er zijn meer scale-ups en innovatieve bedrijven gericht op gezond stedelijk leven

ROM's begeleiden en financieren, via participatiebedrijven, innovaties van MKB-bedrijven en dragen op die manier bij aan de economische groei en werkgelegenheid van de regio. De ROM Regio Utrechtse ondersteunt het innovatieve MKB bij het aanscherpen van hun businessplan en businesscase (business development). Daarnaast beschikt de ROM over toegang tot financiering, zowel vanuit de markt (banken, venture capital) als vanuit eigen fondsen (max. 50%). Hiermee kunnen innovatieve start-ups/scale-ups en het innovatieve MKB in hun groei worden gefaciliteerd.

7.3.3 De transitie naar een circulaire economie gaat sneller

Het kabinet wil dat Nederland in 2050 volledig circulair is. Dit betekent geen afval meer en volledig hergebruik van grondstoffen. De provincie heeft in lijn met deze ambitie het Grondstoffenakkoord getekend, en daarmee spant zij zich in voor de transitie naar een (meer) circulaire economie. Om de versnelling van de transitie naar een circulaire samenleving een stevige impuls te geven willen we net als andere provincies inzicht bieden in regionale grondstoffen- en materiaalstromen. Op basis daarvan zullen we een regionale grondstoffenstrategie opstellen om de transitie zo efficiënt mogelijk te versnellen. Als onderdeel van deze strategie initiëren en stimuleren we circulaire ketensamenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheidsinstanties met zogenaamde ketenregisseurs. Als organisatie verankeren we circulariteit in opdrachten en projecten via zogenaamd circulair opdrachtgeverschap.

7.4 Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit

Alleen als voorzien wordt in de essentiële voorwaarden voor vestiging en ontwikkeling van bedrijven en instellingen kan de provincie zijn positie als toonaangevende regio behouden. De provincie kan zich onderscheiden als deze voorwaarden van uitstekend niveau zijn. Het gaat dan niet alleen om de kwaliteit en beschikbaarheid van werklocaties, maar juist ook om een aantrekkelijke woon- en leefomgeving, voorzieningen en adequate mobiliteit.

7.4.1 Werklocaties worden intensiever gebruikt en sluiten beter aan bij de marktvraag

Gezien de schaarse ruimte en het duurzaam inrichten van het ruimtegebruik willen we meer nadruk leggen op herstructurering, revitalisering en/of efficiënter gebruik van werklocaties. De Ontwikkelingsmaatschappij Utrechtse (OMU) kan hierin een nadrukkelijke rol spelen voor zowel bedrijventerreinen, kantoorlocaties als detailhandelsconcentraties.

7.4.2 Werklocaties zijn duurzamer (circulair, klimaat, energie, gezondheid)

Ontwikkelingen op het gebied van verduurzamen (energie, klimaat, circulair, gezondheid), robotisering/automatisering, e-commerce, smart industry/logistics kennen een ruimtebeslag. Het is echter nog vaak onduidelijk om hoeveel ruimte het gaat en van welke kwaliteit. Om voortgang te boeken in de aanpak van maatschappelijke opgaven, kan bij het accommoderen van de juiste vestigingsvoorwaarden het mes aan twee kanten snijden. Aan de ene kant wordt gewerkt aan voldoende werklocaties in aantal en kwaliteit, aan de andere kant wordt bij intensivering en nieuwe werklocaties een slag geslagen op het gebied van duurzaamheid.

7.4.3 Er zijn meer en sterkere interactiemilieus

De dominante denkrichting onder innovatiedeskundigen en economen is dat innovatie het beste floreert in hechte, goed aangesloten ecosystemen. In zo'n ecosysteem bestaat een sterke verwevenheid en samenwerking tussen onderwijs, fundamenteel onderzoek, toegepast onderzoek, innovatieactiviteiten van bedrijven en vermarkting van deze innovaties door het grote bedrijven, MKB en startups. Belangrijke sectoren voor de Utrechtse economie zijn de ICT, de zakelijke en financiële diensten, de zorg en life sciences. Deze sectoren laten zich over het algemeen goed mengen met andere stedelijke functies in het stedelijk gebied.

7.5 De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut¹

De kwaliteit van de Utrechtse leefomgeving wordt mede bepaald door de aanwezigheid van voldoende en kwalitatief hoogwaardige recreatievoorzieningen (vrijtijdsvoorzieningen). De groeiende bevolking vraagt om meer groen en daarmee ruimte om te ontspannen, sporten, bewegen, als onderdeel van een gezonde leefomgeving. Die voorzieningen moeten bereikbaar en toegankelijk zijn, voor inwoners en bezoekers van buiten de provincie. Het groeiende toerisme, waaronder zakelijke toeristen, leiden we in goede banen, spreiding ter ontlasting van hotspots.

7.5.1 Recreatief groen is beter toegankelijk en bereikbaar

Door het routenetwerk te verbeteren, qua inrichting en qua bekendheid, verbeteren we toegankelijkheid en bereikbaarheid en daarmee optimaliseren we het gebruik. Ook het verbeteren van de toeristische overstappunten draagt daaraan bij, evenals ontwikkeling van en aansluiting bij landelijke routes. Het inzetten op deze verbindende structuren biedt de gebruikers meer mogelijkheden, en leidt tot meer spreiding over de gehele provincie.

7.5.2 Recreatievoorzieningen zijn kwalitatief sterker en worden beter gebruikt

Door recreatiegebieden kwalitatief door te ontwikkelen daarbij de inrichting af te stemmen op de behoeftes van alle verschillende doelgroepen, verbetert het gebruik. Daar hoort de planologische bescherming van bestaande gebieden bij maar ook het benutten van mogelijkheden om lokaal tot uitbreiding te komen. Dit doen wij vanuit de solidariteitsgedachte in samenwerking met alle gemeenten in de provincie en andere terrein beherende partijen binnen een voor dit doel passende governance.

7.5.3 De samenwerking tussen partners in de regio is sterker

Voor het (door)ontwikkelen van de vrijetijdseconomie is samenwerking van grote betekenis. Wij zoeken naar samenwerking met partijen die de recreatieve en toeristische sector ondersteunen en die daarin een eigen rol hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en de samenwerking binnen het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen.

7.5.4 Het bestemmingsmanagement is efficiënter en effectiever

Recreatie en toerisme zijn belangrijk voor de regionale economie. Maar om een te sterke concentratie van toerisme te voorkomen is het gewenst bezoekersstromen te spreiden. Samen met de gemeenten en de samenwerkende destiniatiemarketing organisaties in onze provincie richten we ons op het aantrekken en spreiden van bezoekers die goed passen bij de inwoners en kwaliteiten van onze provincie. Het zakelijk toerisme is hier onderdeel van.

7.5.5 Verblifsrecreatie is vitaler

Verblifsrecreatie is een belangrijk onderdeel van de vrijetijdsector. Voor kwalitatief goede verblifsrecreatie zijn vitale vakantieparken onontbeerlijk. De kwaliteit van de verblifsrecreatie staat onder druk door oneigenlijk gebruik (zoals permanente bewoning), veroudering en verrommeling van parken. De problematiek vergt een integrale aanpak. Bij die integrale aanpak worden de economische, sociale, woon- veiligheids- en natuuraspecten meegewogen en wordt duurzaamheid gestimuleerd.

---

¹ NB In 2020 wordt een nieuw Programma Recreatie en Toerisme geschreven. Dit kan leiden tot een inhoudelijke aanpassing van de doelen.

7.5.6 Het zakelijk toerisme is groter en verder versterkt

Het zakelijk toerisme biedt kansen voor onze regio. Dit betreft de economische perspectieven in het kader van vestigingen, maar met name ook het toeristische aspect. Het streven is gericht op meer samenhang en samenwerking in het verbinden van het zakelijk toerisme met de vrije tijdssector. Voor het versterken van het zakelijk toerisme zoeken wij samenwerking met partijen die hierin een leidende rol kunnen vervullen, waaronder de destinationmarketing organisaties.

8. BESTUUR

8.1 Het provinciebestuur is sterk en duidelijk

8.1.1 *De positie van PS is sterker en duidelijker*

Door betere afstemming tussen PS, GS en de ambtelijke organisatie, een herijkt vergadermodel en een nieuwe communicatiestrategie is de positie van PS sterker en duidelijker. PS kunnen daarmee hun rol als hoogste besluitvormende orgaan binnen de provincie zo goed mogelijk uitoefenen.

8.1.2 *De uitvoering van de rijkstaken (CvdK) is van goede kwaliteit*

De kwaliteit van de uitvoering van de rijkstaken (onder meer burgemeestersaangelegenheden, advisering Koninklijke onderscheidingen en Predicaten, het afleggen van gemeentebezoeken en het toezicht houden op en ontwikkelen van beleid met betrekking tot de crisisbeheersingsorganisatie) wordt versterkt en bewaakt door het volgen van maatschappelijke ontwikkelingen, beleid en relevante wet- en regelgeving.

8.1.3 *De uitvoering van het dagelijks bestuur (GS) is van goede kwaliteit*

Onder dit meerjarendoel worden de algemene kosten van Gedeputeerde Staten verantwoord die ingezet worden voor een ordentelijke uitvoering van het dagelijks bestuur.

8.2 De aanpak van ondermijning is geïntensiveerd en integriteit is een vast onderdeel van het politieke-, bestuurlijke- en bedrijfsproces

8.2.1 *De aandacht voor ondermijning en Wet BIBOB is groter*

Een integrale aanpak is van belang bij de bestrijding van ondermijning. De samenwerking met ketenpartners zal onder meer in RIEC-verband versterkt worden. De provincie Utrecht kan op grond van de Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (Wet Bibob) in bepaalde gevallen onderzoek doen. De verruimde wettelijke mogelijkheden daartoe zullen worden benut.

8.2.2 *Het integriteitsbeleid is verder ontwikkeld*

Het integriteitsbeleid wordt verder ontwikkeld door aanpassing van de bestaande gedragscodes en consequente integrale uitvoering en toepassing daarvan in zowel politiek, bestuur als in de ambtelijke organisatie. Vooral zal het gesprek over integer handelen worden georganiseerd met als doel het kunnen formuleren van gemeenschappelijke waarden.

8.3 In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot

Het vergroten van het strategisch vermogen kan niet zonder verbinding en samenwerking met partners, stakeholders en inwoners. Dat geeft meer massa, dus meer positie, en vergroot het draagvlak. Om dit vorm te geven, zijn verschillende instrumenten aanwezig, zoals werkbezoeken, participatie en lobby, maar ook de inzet van bijvoorbeeld het IPO. Het belang van het IPO als koepelorganisatie is toegenomen, zowel als landelijk onderhandelaar bij de aanpak van de grote opgaven, als ook als belangenbehartiger bij de voorbereiding van landelijk beleid en wet- en regelgeving.

8.3.1 Partners worden intensiever bij beleid, programma's en projecten betrokken

Voor de gezamenlijke aanpak van de maatschappelijke opgaven en voor de verdere ontwikkeling van de provincie is het belangrijk dat wij onze netwerken koesteren en uitbouwen. Bij elke opgave dient in een vroegtijdig stadium de dialoog te worden gezocht met betrokken inwoners, gemeenten en organisaties (participatie). Zo proberen we tot betere resultaten te komen voor de samenleving en tot een sterkere binding tussen overheid en inwoner.

Het slagen van de gezamenlijke aanpak van de opgaven, hangt ook af van hoe wij ons gezamenlijk als provincie en als regio positioneren en profileren richting Den Haag en Brussel. Lobby is daarbij een instrument dat strategisch wordt ingezet om doelen te bereiken en belangen te behartigen. Lobby is een onderdeel van de grotere keten van belangenbehartiging. Die breed is belegd bij veel beleidsvelden en ondersteund wordt door de dagelijkse monitor. De monitor geeft de ontwikkelingen in Den Haag weer bij de diverse ministeries, parlement, adviesorganen e.d. waarop de organisatie kan acteren.

8.3.2 De dialoog met inwoners en samenwerkingspartners is innovatiever, transparant en overzichtelijk

Door het introduceren van nieuwe manieren van dialoog met inwoners en stakeholders worden meer mensen uitgenodigd mee te praten over provinciaal beleid. Dit draagt bij aan de zichtbaarheid van de provincie en vergroot de participatie bij de totstandkoming van beleid, programma's en projecten.

8.3.3 De afstemming met stakeholders en inwoners is frequenter

De afstemming met stakeholders en bewoners wordt naar behoefte ingericht.

8.3.4 Er is beter inzicht in de wijze waarop lokale media structureel versterkt kunnen worden

Uit een opgestart onderzoek moet blijken op welke wijze lokale media versterkt kunnen worden, zodat de lokale nieuws- en informatievoorziening geborgd is. We faciliteren een proces om tot samenwerking te komen en onderzoeken welke bijdrage de provincie verder nog kan leveren om, waar noodzakelijk, tot structurele versterking te komen.

8.4 De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen)

De verschillende opgaven in hun volle omvang en samenhang maken de uitvoering in de provincie steeds complexer. Overheden moeten gezamenlijk de schouders eronder zetten om te slagen. Er is een sterk en wendbaar lokaal én provinciaal bestuur nodig dat zich richt op het organiseren rondom maatschappelijke opgaven om de regionale slagkracht verder uit te bouwen. Een sterk bestuur is integer, weerbaar en slagvaardig en kan taken zelfstandig en/of in samenwerking uitvoeren. Een wendbaar bestuur heeft adaptief vermogen; het speelt gemakkelijk in op veranderingen, beweegt mee en kan zich daardoor snel aanpassen aan nieuwe omstandigheden. Ook de wisselwerking tussen het bestuur en het functioneren van de ambtelijke organisatie speelt hierbij een grote rol.

8.4.1 Er ligt een (gezamenlijke) visie op regiovorming en er wordt conform die visie gehandeld

Met de gemeenten wordt een visie ontwikkeld op regionale samenwerking, regiovorming en regionale slagkracht. Daarvoor wordt eerst een plan van aanpak opgesteld. Om opgaven, zowel zelfstandig als in samenwerking, op te pakken, zijn sterke besturen nodig. Het "samenspel" tussen overheden en met andere partijen en organisaties in de regio is van groot belang. In een regio kan namelijk het beste de aanpak van de grote maatschappelijke opgaven plaatsvinden. Daarbij is het van belang te weten hoe de meest effectieve regio (met slagkracht) kan worden gevormd. Er

worden handelingsperspectieven en rollen in beeld gebracht. Meerdere partijen - niet alleen de overheden - zijn belangrijk bij de aanpak van de opgaven.

8.4.2 Het beleid voor verbonden partijen is beter en wordt conform uitgevoerd

Eens per collegeperiode worden de Verbonden Partijen onderworpen aan een korte evaluatie. Na de evaluatie wordt een nieuwe Nota Verbonden Partijen opgesteld. In deze Nota krijgen ook netwerkachtige samenwerkingsverbanden een plek, omdat ze ook belangrijk zijn in de samenwerking en erop gestuurd moet kunnen worden. Voor de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD) en de Omgevingsdienst Regio Utrecht (ODRU) geldt dat de provincie de nauwere samenwerking tussen beide partijen continueert.

8.4.3 De relatie met de Europese Unie is sterker

De Europese Unie is (naast gemeenten, waterschappen, andere provincies en het Rijk) de vijfde bestuurslaag waar de provincie Utrecht mee te maken heeft. Europese wetgeving heeft directe gevolgen voor de provincie. De provincie moet Europese regelgeving naleven en implementeren. Europa biedt ook kansen voor financiering, kennisuitwisseling en profilering. Daarom volgen wij actief de Europese beleidsontwikkelingen en daar waar nodig proberen wij samen met onze partners, deze te beïnvloeden. Met onze regionale partners werken we aan een herkenbaar profiel van Utrecht in Europa. Door deze inzet richting de Europese Unie beogen wij Europa optimaal te laten bijdragen aan de Utrechtse opgaven. Daarbij besteden we speciale aandacht aan de kansen voor Europese financiering van de Utrechtse opgaven en vergroten we de slagkracht voor het verwerven van Europese financiering.

Het beleid van de Europese Unie heeft zijn uitwerking op veel beleidsvelden van de provincie. Europa vormt daarom een integraal onderdeel van alle opgaven. Het cluster Europa, binnen het Domein Bestuurs- en Directieondersteuning (BDO), ondersteunt het bestuur, het management en de organisatie bij de Europese zaken. Deze brede signalerings- en adviseringsfunctie voert het Europa-cluster uit in samenwerking met de andere Randstadprovincies en het Huis Nederlandse Provincies in Brussel.

8.4.4 De Staat van Utrecht is van niveau en beter afgestemd op de gebruikers

De Staat van Utrecht is voor iedereen een belangrijke informatiebron, omdat het data bevat over vele thema's en indicatoren die samen een beeld geven van het woon-, werk- en leefklimaat in de 26 Utrechtse gemeenten. Uitgangspunt bij het vernieuwen en mogelijk uitbreiden van de data blijft een cyclus van twee jaar. In 2021 verschijnt weer een nieuwe Staat van Utrecht (de zesde). Daarnaast worden jaarlijks specials uitgebracht.

8.4.5 Het strategisch vermogen van de organisatie en lobbykracht is sterker

Deze doelstelling is gekoppeld aan de doelen zoals beschreven bij 8.3. en 8.3.1. Voor het vergroten van het strategisch vermogen is ook het strategisch kiezen van en samenwerken met partners belangrijk. Het bepaalt effectiviteit, (onderhandelings)positie, impact en draagvlak, en daarom ook de slagkracht van de regio.

Daarbij gaat het tevens om lobbykracht, vanwege het belang van het gezamenlijk als provincie en als gemeenten/regio positioneren en profileren richting Den Haag en Brussel. Een betere gezamenlijk focus op de aanpak van maatschappelijke opgaven leidt ook tot een sterkere positie en lobby. Wij hebben een actieve rol bij het bundelen van de belangen van de partners. Zo wordt er onder andere gewerkt aan een gezamenlijk Utrechts aanbod aan het nieuwe kabinet in aanloop naar de verkiezingen in 2021.

Daarbij is lobby -zoals eerder gezegd- een onderdeel van de grotere keten van belangenbehartiging die breder is belegd in de organisatie. De organisatie heeft hierbij een actieve rol in agenderen van ontwikkelingen, en positioneren en ondersteunen van management en bestuurders. De organisatie heeft hiervoor de beschikking over de eerder genoemde dagelijkse monitor.

8.5 Gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen functioneren goed conform de wet

8.5.1 *De wettelijke toezichtstaak is beter en efficiënter uitgevoerd*

Het provinciaal (systeem)toezicht op de uitvoering van medebewindstaken van de medeoverheden is onderdeel van de continue investering in de kwaliteit van het openbaar bestuur. Hierbij is er oog voor regelgeving en tegelijkertijd ruimte voor maatwerk, rekening houdend met de specifieke situatie en opgaven van de toezichtontvanger.

8.5.2 *Verticaal toezicht en horizontale controle zijn aangepast aan de landelijke Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht.*

Tussen Rijk, IPO, VNG en Unie van Waterschappen zijn afspraken gemaakt hoe de toezichtrelatie tussen overheden zodanig aan te passen dat deze meer maatschappelijk relevant en effectief wordt. Het hoofdoel blijft daarbij bewaking en versterking van de kwaliteit van het openbaar bestuur. Als toezichthouder op gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen richten wij onze toezichtrol in waarbij (nog) meer ruimte ontstaat voor dialoog met onze toezichtontvangers en meer verbinding ontstaat tussen de horizontale controlerol binnen onze medeoverheden (gemeenteraden, algemene besturen) en onze verticale toezichtrol. Meer landelijke uniformiteit van het toezicht en aandacht voor gedeelde risico's is daarbij het streven. Het uitvoeren van thema-onderzoeken en reality checks, naast systeemtoezicht, past bij dit vernieuwde interbestuurlijk toezicht.

8.6 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief

8.6.1 *De sociale agenda is beter zichtbaar en uitvoerbaar binnen de inhoudelijke programma's*

Er wordt een sociale agenda opgesteld en vastgesteld die als doel heeft veerkracht, inclusiviteit, participatie en acceptatie van kwetsbare groepen in de samenleving te versterken en eenzaamheid, discriminatie en laaggeletterdheid te bestrijden. Aan de sociale agenda wordt uitvoering gegeven door organisatiebreed met een sociale bril naar de verschillende beleidsprogramma's te kijken. De sociale agenda redeneert vanuit toegevoegde waarde. Er worden geen taken overgenomen van gemeenten of dubbel gedaan. Vanuit de verschillende provinciale taken en rollen wordt bepaald waar sociale meerwaarde gebracht kan worden. Concrete afspraken worden vastgelegd in een uitvoeringsprogramma. Uiteindelijk leidt het versterken van veerkracht, inclusiviteit en participatie tot krachtige communities waarmee verschillende (provinciale) maatschappelijke opgaven en transitie versneld kunnen worden.

8.6.2 *Het ondersteunen van de transitie naar een circulaire samenleving is sterker*

Om de versnelling van de transitie is het zaak dat de Provincie Utrecht zélf ook meedoet in de transitie. Koplopers uit de private sector hebben de overheid met klem opgeroepen circulariteit op te nemen in hun inkoop- en aanbestedingstrajecten. Dit betekent dat de interne organisatie circulariteit in hun opdrachten en projecten zal moeten verankeren via zogenaamd circulair opdrachtgeverschap.

Door middel van organisatiebrede circulaire uitvraag dragen alle domeinen bij aan de ondersteuning van de transitie naar een Circulaire Samenleving vanuit de Provincie. Dus niet alleen binnen domein Economie, maar ook als het gaat om kantoorfaciliteiten, onderhoud aan wegen, de bouwopgave, natuurbeheer, (kringloop)landbouw en logistieke vraagstukken dragen de regels die we hanteren en de opdrachten die we geven bij aan de transitie naar een Circulaire Samenleving.

Dit bereiken wij onder andere door verbeeldende en activerende interne communicatie om het circulair denken en handelen in de organisatie te verankeren. Daarbij ondersteunen we de interne organisatie in hun circulaire ambities door de ontwikkeling van een circulaire beleidsvisie en een organisatiebrede circulaire uitvoeringsagenda 2021-2023. In 2020 wordt een Circulaire uitvoeringsagenda uitgewerkt en aangeboden aan Provinciale Staten.

Bovendien werken we in lijn met het coalitieakkoord nationaal, interprovinciaal én lokaal samen aan de (door)ontwikkeling en implementatie van een regionaal circulair monitoringsysteem om op onderbouwde en datagedreven wijze de transitie naar een circulaire samenleving sneller te kunnen laten verlopen.

8.6.3 Het beleid is meer datagedreven

Het vergroten van het strategisch vermogen kan niet zonder betere monitoring en betere verankering ervan in de beleidscyclus. Dat begint bij het concernbreed vaststellen van noodzakelijke en meetbare beleidsindicatoren. De wijze waarop deze indicatoren worden gemonitord, volgt daaruit, in nauwe samenwerking met kennisinstellingen en nationale onderzoeksbureaus. Daarbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande data-infrastructuren.

8.7 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer is op orde

Het kunnen beschikken over volledige en betrouwbare (digitale) informatie is essentieel voor onze bedrijfsvoering. Daarnaast is een deel van onze archieven op termijn een waardevolle historische bron. Op het deskundig en veilig beheren van onze recente informatiebronnen wordt toegezien door Het Utrechts Archief, die eveneens de historische provinciale archieven beheert in hun archiefbewaarplaats en ervoor zorgt dat deze bronnen beschikbaar worden voor de burger.

8.7.1 Archivering en informatiebeheer is beter

Het duurzaam beheren van alle (digitale) informatiestromen in ons document managementsysteem en in het e-depot blijft de komende jaren een belangrijk (en wettelijk verplicht) doel. Het zorgen voor een rechtmatige vernietiging van informatie, het grip krijgen op alle informatiestromen binnen onze organisatie, en het tijdig en toegankelijk overbrengen van onze papieren archieven naar de bewaarplaats en de digitale bestanden naar het e-depot, blijven daarbij de belangrijkste thema's.